

Monitor Statushouders 2021

Gemeente Rotterdam

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting 4

Inleiding 7

1. Intake en wonen 8

1.1 De brede intake 8
Contactarm inhuizen vanwege het coronavirus 8

1.2 Taakstelling en samenstelling statushouders 9
Prognose taakstelling voor 2022 9
Twaalf weken doorloopfase 10
Kenmerken statushouders Rotterdam 10

1.3 Huisvesting statushouders 12
Druk op de woningmarkt 12
Huisvestingsplan statushouders 12
Woongebied 16
Uitstroom uit het azc Rotterdam 16

1.4 Tijdelijke opvang op schip in de Persoonshaven en in hotel Ibis 17

1.5 Samenvatting Wonen 17

2. Zorg 18

2.1 Maatschappelijke begeleiding door VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland 18

2.2 Maatschappelijke begeleiding online 19

2.3 Lokale initiatieven 19

2.4 Gezondheid 20
Signaleren van lichamelijke en geestelijke problemen 20
Preventief wordt het volgende gedaan 21
2.5 Financiële zelfredzaamheid 21
Wat doen we verder aan preventie? 22
2.6 Alleenstaande minderjarige vreemdeling 22
2.7 Samenvatting Zorg 23

3. Werken en leren 24

3.1 Totaal bijstandsuitkeringen 24
Instroom en uitstroom 26
Parttime aan het werk 28
Verdeling naar geslacht en leeftijd 28
Ontheffing 29
Bijzondere bijstand 29
3.2 Inzet instrumenten 31
Specifieke instrumenten voor statushouders 31
Geïntegreerde duale inburgeringstrajecten (GIT) 33
Schakeltrajecten en traject richting onderwijs 33
Assessment 34
3.3 Start inburgering 34
3.4 DUO 35
3.5 Rotterdamse Taalstart (RTS) 35
Evaluatie van het programma Rotterdamse Taalstart 35
3.6 Participatieverklaringstraject (PVT) 36
3.7 Kwaliteitsconvenant taalscholen inburgering 36
3.8 Mentorschap bij werkgevers 36
3.9 Samenvatting Werken en leren 37
Voortgang collegetarget 37

Management-samenvatting

Voor u ligt de managementsamenvatting met de belangrijkste bevindingen van de monitor 2021 over de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019-2022. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019-2022 omvat alle basiselementen voor succesvolle participatie in de samenleving. Wonen, zorg, leren en toeleiding naar werk en onderwijs. In het algemeen geldt dat we het afgelopen jaar op al deze terreinen veel hebben bereikt. Tegelijkertijd kreeg Rotterdam te maken met een hogere taakstelling (twee keer zo hoog als in 2020) en de effecten van corona. Deze ontwikkelingen vroegen zowel van de statushouders als van de gemeente en uitvoerders veel flexibiliteit om de resultaten en doelen alsnog te behalen.

Dit is de laatste monitor die we op deze manier aanleveren. Vanaf dit jaar (2022) is de nieuwe Wet inburgering gestart. Vanaf de komende collegeperiode komt de rapportage in gewijzigde vorm terug; namelijk als monitoring van de uitvoering van de brede Rotterdamse Aanpak Inburgering.

Intake en wonen

Ondanks de grote druk op de sociale huurwoningmarkt is het met gezamenlijke inspanning gelukt om in 2021 de taakstelling te halen. De taakstelling voor 2021, inclusief de achterstand van 2020, was om 959 personen te huisvesten. In de laatste maand is een flinke eindsprint gemaakt. Door een enorme inzet van verschillende partijen is het gelukt deze taakstelling te realiseren.

Dit jaar zijn de statushouders niet alleen gehuisvest in corporatiewoningen, maar ook in woningen van particuliere verhuurders en in panden, die via leegstandsbeheerders worden verhuurd. Ook deze interventies waren gericht op het versnellen van doorstroom in de Nederlandse migratieketen en de druk in de azc's te doen afnemen. Zo hebben 30 jonge statushouders een tijdelijk huurcontract gekregen voor een kamer in het Havenziekenhuis. En particuliere verhuurders boden 6 woningen aan, waarin 21 statushouders terecht zijn gekomen. Dit betreft allemaal tijdelijke huurcontracten voor de duur van maximaal 2 jaar. Na die tijd worden deze mensen opnieuw bemiddeld naar een andere woning.

De woningcorporaties hebben in totaal 422 woningen aangeboden. Hierin zijn 835 personen gehuisvest. Zij hebben dus nog steeds het merendeel voor hun rekening genomen. Tot slot heeft de gemeente het laatste kwartaal op verzoek van het Rijk en het COA een tijdelijke noodopvang geboden aan statushouders op een riviercruiseschip in de Persoonshaven. Dit als gevolg van de nijpende situatie in de azc's. Dit schip heeft maximaal twee maanden in de Persoonshaven gelegen.

Zorg

De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019-2022 is erop gericht dat statushouders na hun huisvesting in Rotterdam zo snel mogelijk (financieel) zelfredzaam worden. Hiervoor kunnen statushouders rekenen op maatschappelijke begeleiding. In 2021 hebben alle volwassen statushouders, die recht hadden op maatschappelijke begeleiding en gehuisvest zijn, deze dienstverlening daadwerkelijk ontvangen. In 2021 zijn 647 statushouders begonnen met de intake, die hoort bij de start van de maatschappelijke begeleiding. Er zijn 332 statushouders gestart met het tweede jaar van de maatschappelijke begeleiding.

Het onderzoek van de Erasmus Universiteit naar het programma van Stichting Nieuw Thuis Rotterdam heeft laten zien dat statushouders aanzienlijk minder gebruik maken van ondersteuning voor psychische gezondheidsproblematiek dan niet-statushouders (Van der Linden & Dagevos, 2019). Dit is opmerkelijk, omdat deze groep zeer gevoelig is voor psychische problemen, zoals depressies.

Ook blijkt dat de toegang tot de GGZ moeilijk kan zijn voor nieuwkomers. Statushouders weten zelf niet welke hulp zij nodig hebben en het kan lastig zijn om de hulpvraag te formuleren. Daarom is er in 2021 een informatiepagina aangemaakt met een overzicht. Deze webpagina is bedoeld voor professionals, die psychosociale klachten bij statushouders signaleren en doorverwijzen naar passende GGZ-zorg. Ook zijn er o.a. gesprekken gevoerd met de Expertpool (poule van ervaringsdeskundigen), instanties en organisaties uit het maatschappelijk middenveld over hoe we meer aansluiting kunnen vinden bij het wijkteam en de Vraagwijzer. Dit jaar verkennen we bijvoorbeeld met het wijkteam IJsselmonde hoe we de toegang tot het wijkteam voor nieuwkomers laagdrempelig kunnen maken.

Daarnaast kennen veel statushouders het Nederlandse systeem niet. Mensen raken de weg kwijt bij een doorverwijzing. Sinds 2020 organiseert Stichting Mano in opdracht van de gemeente zowel individuele als groepsbijeenkomsten om hun zelfredzaamheid te vergroten. Daarbij richt Stichting Mano zich op vijf aspecten, waaronder gezondheid en welzijn. De bijeenkomsten worden gegeven in de eigen taal, met oog voor de eigen cultuur. Ook bieden zij passende doorverwijzing als trauma's en psychische problemen opkomen. Daarnaast blijven we preventieve instrumenten inzetten, zoals de twee aanvullende participatieworkshops (gezondheid en stress, en seksuele gezondheid) en deskundigheidsbevordering bij consulenten. Zodat zij bijvoorbeeld problemen als gevolg van pre- en postmigratiestress tijdig kunnen signaleren.

Werken en leren

Door de economische maatregelen voor de coronabestrijding zagen we in 2020 al dat het aantal statushouders, dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering, was toegenomen. Dit heeft zich voortgezet in 2021. Ook de hogere taakstelling in 2021 heeft geleid tot meer instroom in de bijstand. In 2021 is het aantal statushouders, dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering, gestegen van 2.682 (2020) naar 2.921.

Dit betekent dat de instroom (705 uitkeringen) groter is dan de uitstroom (473 uitkeringen). Wel is de uitstroom in 2021 groter dan in 2020 (344 uitkeringen). 66 procent stroomt uit door inkomsten uit reguliere arbeid en het starten met een studie of opleiding. Dit is mede te danken aan de inzet van meer capaciteit en gespecialiseerde consulenten. Dit heeft gezorgd voor een intensievere en passende dienstverlening voor de Rotterdamse statushouder, met een mooi uitstroomperspectief. Ook zien we dat het aantal statushouders dat parttime werkt, is gestegen van 1.133 (2020) naar 1.207. Dit aandeel neemt de laatste jaren toe en dat zien wij als een gunstige ontwikkeling. Veel statushouders zijn nog bezig met de inburgering en kunnen hierdoor niet altijd fulltime werken. We stimuleren hen om naast de inburgering te werken, al dan niet in deeltijd. Daarmee vergroten zij ook de kans dat zij na de inburgering fulltime aan de slag kunnen.

Van de huidige 2.180 uitkeringen zijn 2.921 (2020: 2.682) volwassen statushouders afhankelijk van de bijstand (echtparen ontvangen samen één uitkering). Dit is 6,3 procent van het totaalaantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Dat is iets meer in vergelijking met 2020 (5,5 procent). Van het totaalaantal jongeren met een bijstandsuitkering is 14,9 procent statushouder. Naar verhouding is het aandeel jonge statushouders groter dan statushouders van 27 jaar en ouder. Het aantal statushouders jonger dan 27 jaar is ten opzichte van vorig jaar vergelijkbaar.

Voortgang collegetarget

Op basis van de Rotterdamse aanpak statushouders 2019–2022 is een collegetarget geformuleerd dat bestaat uit twee delen:

a. 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
b. Het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.455

Het eerste deel van het collegetarget is in 2021 niet gekomen tot het beoogde niveau van 80 procent. Eind december 2021 lag het percentage op 49 procent. Hiervoor zijn verschillende redenen. Allereerst het uitstel van de nieuwe Wet inburgering. In eerste instantie zou deze wet in juli 2020 ingevoerd worden. En met deze wet zou de gemeente meer regie krijgen op het inburgeringstraject en daarmee op de voortgang van de target. Onder het oude stelsel is de statushouder namelijk zelf verantwoordelijk voor de inschrijving voor een inburgeringstraject en is regierol van de gemeente beperkt. De nieuwe wet is uiteindelijk op 01-01-2022 in werking getreden. Een andere reden is corona. Hierdoor werd onder andere de start van trajecten (bijvoorbeeld in groepsverband) bemoeilijkt.

Het tweede deel van het collegetarget is in 2021 ook niet tot het beoogde doel van 1.455 bijstandsuitkeringen voor statushouders gekomen. Op 31 december 2021 telden we 2.180 bijstandsuitkeringen. Hiermee liggen we niet meer op schema. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019-2022 legt de nadruk op het voorzien in een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving. In het eerste jaar (2019) bleek deze aanpak succesvol en daalde het aantal bijstandsuitkeringen naar 1.765.

In 2020 en 2021 zien we echter dat het aantal bijstandsgerechtigden is toegenomen. Dit komt overeen met de algemene ontwikkelingen in de stad en in het land. We zien dat het aantal bijstandsgerechtigden in zijn totaliteit is toegenomen door de economische effecten van de coronamaatregelen. We blijven de intensieve aanpak voortzetten en zetten extra gespecialiseerde jobhunters en jobcoaches in, om zo te kunnen blijven ondersteunen in de ontwikkelmogelijkheden van statushouders in Rotterdam.

Inleiding

Voor u ligt de monitor van de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019-2022 voor het jaar 2021. Deze monitor blikt terug op de vier doelen, die in de aanpak zijn vastgesteld.

Deze doelen zijn:

1. realisatie van de taakstelling die Rotterdam per halfjaar van het Rijk krijgt opgelegd om statushouders te huisvesten
2. statushouders zijn in beeld bij zorgprofessionals of schuldhulpverleners. Bijvoorbeeld om problemen door pre- en postmigratiestress tijdig te signaleren
3. 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
4. het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.455

De laatste twee doelstellingen vormen samen een target van het College. De onderwerpen die aan bod komen zijn: wonen, zorg, en werken en leren. Elk onderwerp wordt in een apart hoofdstuk besproken en geeft een weergave over 2021. Naast cijfers wordt ook de Rotterdamse Aanpak Statushouders beschreven. De hoofdstukken sluiten af met een samenvatting.

In de voortgangsrapportage Rotterdamse Opgave Inburgering[1] wordt toegelicht wat de nieuwe situatie per januari 2022 wordt (21bb14515).Dit is dan ook de laatste monitor die we op deze manier aanleveren. Vanaf dit jaar (2022) is de nieuwe Wet inburgering gestart. Vanaf de komende collegeperiode komt de rapportage in gewijzigde vorm terug; namelijk als monitoring van de uitvoering van de brede Rotterdamse Aanpak Inburgering.

In het algemeen geldt dat de coronamaatregelen het afgelopen jaar opnieuw een aantal activiteiten heeft bemoeilijkt. Denk aan het huisvesten van mensen, waarbij mensen met elkaar in contact komen. Of aan (taal)lessen en workshops die onderdeel zijn van het inburgeringstraject. Ook daar ontmoeten mensen elkaar. Dit betekende dat zowel de gemeente Rotterdam als onze samenwerkingspartners in de stad zich flexibel moesten opstellen om de doelen te behalen.

Tot slot, voor de leesbaarheid van deze monitor spreken we over de statushouder in de hij-vorm. Uiteraard bedoelen we hier ook alle andere gendervormen mee.

[1] Rotterdamse Aanpak Inburgering

Hoofdstuk 1

Intake en wonen

Dit hoofdstuk gaat over de taakstelling van de gemeente Rotterdam en over de gezinssituaties en kenmerken van de statushouders. In voorbereiding op de nieuwe Wet inburgering (2022) heeft de gemeente Rotterdam de brede intake ingevoerd. Dat betekent dat de gemeente al contact zoekt met de statushouder als hij nog in een azc woont. Verder geven wij in dit hoofdstuk aan in welke gebieden de statushouders zijn gehuisvest en hoe groot de druk op de woningmarkt is.

1.1 De brede intake

Vanaf 2019 wordt de brede intake uitgevoerd. Twee weken (dit was vijf weken) nadat de COA-regievoerder de statushouder aan de gemeente Rotterdam koppelt, vindt een kennismakingsgesprek plaats bij de gemeente Rotterdam met een medewerker van het Intakeloket Ondersteuning Statushouders (IOS). De statushouder woont dan nog in een azc. De medewerker maakt een profiel van de klant over zijn situatie, werkervaring en opleidingen. Binnen enkele dagen daarna wordt hij overgedragen aan een werkcoach of jongerenconsulent, die de verdere begeleiding oppakt.

De brede intake werkt tot nu toe goed. Statushouders geven aan dat ze het prettig vinden al vroeg een contactpersoon bij de gemeente te hebben. Ze hebben daarnaast een beter beeld van het proces van huisvesting en activering. Ook zijn door de brede intake de dossiers van de statushouders sneller op orde, zodat de statushouders sneller op de wachtlijst gezet kunnen worden om een woning te krijgen.

Op de dag dat de statushouder het huurcontract tekent, vindt een plaatsingsgesprek plaats met een IOS-medewerker. Die checkt in dit gesprek nogmaals of er veranderingen in de situatie zijn. Het gesprek gaat voornamelijk over de huisvesting en wat er allemaal geregeld moet worden op het moment dat de statushouder het huurcontract tekent. IOS regelt de aansluiting van nutsbedrijven en de collectieve zorgverzekering, de inschrijving Basisregistratie Personen en aanmelding bij het COA-toeslagenpunt voor de aanvraag van huur- en zorgtoeslag. Daarnaast verzorgt IOS de aanmelding voor de Rotterdamse Taalstart en maakt een eerste afspraak bij VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland voor verdere maatschappelijke begeleiding.

Na het tekenen van het huurcontract volgt een gesprek met de inkomensconsulent. Die wijst de statushouder op zijn rechten en plichten, legt uit wat hij allemaal ontvangt en hoe hij financiële zaken moet verantwoorden. Hierbij wordt standaard geregeld dat een à twee vaste lasten (meestal huur en zorgverzekering) vanuit de uitkering worden betaald. Sinds 2019 beheert IOS het dossier maximaal een jaar. In de derde of vierde week vindt een gesprek plaats met de werkcoach of jongerenconsulent. Binnen drie maanden maakt de werkcoach samen met de statushouder een plan van aanpak op basis van de gesprekken, het eindverslag van de Rotterdamse Taalstart en het assessment. Het assessment levert meer informatie over de statushouders op over leerbaarheid, zelfredzaamheid, motivatie en interesses en competenties.[2]

Contactarm inhuizen vanwege het coronavirus

Sinds maart 2020 is vanwege corona een contactarme manier van inhuizen ontwikkeld om ervoor te zorgen dat het proces van huisvesting zoveel mogelijk door kon gaan. Ook in heel 2021 is volgens dit proces gewerkt. Dit betekent dat vooraf aan alle statushouders werd gevraagd of zij wilden meewerken aan deze manier van inhuizen. IOS checkte of de statushouder basaal Engels of Nederlands sprak of anders iemand kon meenemen die hen bij dit proces kon begeleiden. Daarnaast was gecheckt of zij bereid waren om te reizen met het ov en beschikten over internet op hun telefoon. En zij moesten ook akkoord gaan met de voorwaarde dat zij de woning pas zien na het tekenen van het huurcontract. Zij zijn allen akkoord gegaan.

[2] In paragraaf 3.2 wordt het assessment uitgebreid omschreven.

1.2 Taakstelling en samenstelling statushouders

Nederlandse gemeenten krijgen van het Rijk elk halfjaar een taakstelling opgelegd naar rato van het inwonersaantal voor de huisvesting van statushouders. Op 1 oktober en 1 april van het betreffende jaar maakt het Rijk de taakstelling voor het daaropvolgende halfjaar bekend. De provincies zien erop toe dat gemeenten hun taakstelling realiseren.

De taakstelling voor de huisvesting van statushouders is tussen 2013 en 2016 steeds toegenomen en vanaf 2017 weer gedaald. In 2019 was de taakstelling nog niet de helft van die in 2018. In 2020 was de taakstelling ongeveer gelijk aan die in 2019, maar in 2021 is de taakstelling meer dan verdubbeld t.o.v. 2020. De taakstelling van 2016 tot en met 2021 is te zien in tabel 1.

De opgave voor 2021 was om de taakstelling van 904 personen te halen, plus de achterstand van 2020 van 55 personen, dus totaal 959 personen. Dit totaal van 959 personen is volledig gehaald en er zijn zelfs nog 4 personen meer gehuisvest. Het jaar 2021 hebben we dus afgesloten met een kleine voorsprong op de taakstelling van 2022. Omdat de taakstelling in 2021 was verdubbeld, is er een huisvestingsplan statushouders voor 2021 gemaakt. Zie paragraaf Huisvesting statushouders voor de verdere toelichting van dit plan en hoe dit gerealiseerd is.

Prognose taakstelling voor 2022

De taakstelling voor de eerste helft van 2022 is 367 personen en is dus lager dan de taakstelling in de eerste of tweede helft van 2021. We kunnen nog niet vooruitlopen op de taakstelling voor de tweede helft van 2022, maar het ministerie van Justitie &Veiligheid heeft aangegeven dat de productiesnelheid van de IND wordt verhoogd. Dit zal zeer waarschijnlijk leiden tot een hogere taakstelling in de tweede helft van 2022.

We zien een constante druk op de huisvesting van reguliere woningzoekenden, urgenten, waaronder statushouders en kwetsbare Rotterdammers. Voor het eerste half jaar van 2022 verwachten we dat het vrijkomend aanbod van de woningcorporaties voldoende is om de taakstelling binnen de corporatievoorraad te realiseren. Bij een verhoogde taakstelling in de tweede helft zullen naast de woningen van de corporaties ook

Tabel 1. Taakstelling van 2016 tot en met 2021

Periode	Werkvoorraad begin periode	Taakstelling	Taakstelling (incl. werkvoorraad)	Aantal gehuisveste personen	Werkvoorraad eind periode[3]
2016-1	172	734	906	618	288
2016-2	288	845	1133	829	304
2017-1	304	476	780	828	-48
2017-2	-48	364	316	432	-116
2018-1	-116	477	361	300	61
2018-2	61	402	463	341	122
2019-1	122	217	339	201	138
2019-2	138	217	355	291	64
2020-1	64	199	263	180	83
2020-2	83	236	319	264	55
2021-1	55	499	554	416	138
2021-2	138	405	543	547	-4

[3] Werkvoorraad is het aantal aan de gemeente gekoppelde statushouders, dat nog niet gehuisvest is. Na koppeling geldt doorgaans een doorloopfase van twaalf weken alvorens gehuisvest kan worden.

weer andere huisvestingsvormen nodig zijn. Om deze reden blijven we erop inzetten om statushouders ook te huisvesten via particuliere verhuurders. Waar we wel rekening mee moeten houden, is dat de statushouders, die via particuliere verhuurders worden gehuisvest, tijdelijke contracten krijgen. Deze statushouders moeten na afloop van deze periode dus weer opnieuw gehuisvest worden.

Twaalf weken doorloopfase

Voor de huisvesting van iedere statushouder geldt een doorloopfase van twaalf weken, vanaf het moment dat het COA de statushouder koppelt aan Rotterdam. In deze doorloopfase zorgen we voor een passende woning en inkomen, vindt de inschrijving in de BRP plaats en tekent de statushouder het huurcontract. Veel statushouders die aan het eind van het jaar in de tabel onder de werkvoorraad vallen, bevinden zich nog in de doorloopfase.

In 2021 was de gemiddelde doorlooptijd 18,9 weken. Dit is een grote verbetering ten opzichte van 2020, toen dit nog 23,6 weken was. De doorlooptijd zit nu weer op hetzelfde niveau als in 2019. De redenen waarom de 12 weken termijn niet gehaald wordt, zijn nog wel steeds hetzelfde. Er waren ingewikkelde dossiers, zoals grote gezinnen (7+) en gezinnen met een mindervalide gezinslid. Het coronavirus zorgde voor vertragingen in de keten, zoals trage verstrekking van de juiste verblijfsdocumenten door de IND of late inschrijving in de gemeente. Met als gevolg trage afgifte van een burgerservicenummer (BSN). Daarnaast waren er minder sociale huurwoningen beschikbaar.

Kenmerken statushouders Rotterdam

Geslacht

Van de 6.945 in Rotterdam gehuisveste statushouders in de periode 2013-2021 is 57 procent man en 43 procent vrouw. Voor 2021 gelden ongeveer dezelfde percentages.

Leeftijdsopbouw

De in tabel 2 gehanteerde leeftijdscategorieën houden verband met regelgeving en beleid die op de verschillende categorieën van toepassing zijn. Zoals de leerplichtwet (0-17), studiefinanciering (tot en met 29) en AOW (67 en ouder). Een derde van de groep statushouders die vanaf 2013 zijn ingestroomd, is jonger dan 18 jaar en 68 procent van de totale groep is jonger dan 30 jaar. Slechts drie procent is ouder dan 55 jaar. De groep statushouders is dus veel jonger dan het gemiddelde van de Rotterdamse bevolking. In 2021 valt op dat de groep 30-54 jaar meer vertegenwoordigd is (34 procent) dan in de jaren daarvoor.

Nationaliteit

In 2021 zijn Syriërs nog steeds de grootste groep onder de statushouders (44 procent), gevolgd door de Jemenieten (14 procent). Opvallend is ook de stijging van Turkse statushouders. In dit jaar is de crisis in Afghanistan het belangrijkste nieuwsitem geweest. Zij maken echter slechts twee procent uit van de totale groep die we gehuisvest hebben. Dit komt enerzijds doordat de grootste groep van hen nog in azc's verblijft, maar waarschijnlijk hebben ook relatief weinig Afghanen Nederland bereikt. Over de jaren 2013-2021 bestaat ongeveer de helft uit Syriërs en de daaropvolgende grootste groep uit Eritreeërs.

Gezinssamenstelling

We maken onderscheid tussen vier soorten gezinssamenstelling: alleenstaanden, gezinsherenigers, gezinsleden en referenten.

- Alleenstaanden zijn alleenstaande statushouders, die alleen in Nederland zijn aangekomen.
- Gezinsherenigers zijn statushouders, die via de gezinsherenigingsprocedure in Nederland zijn aangekomen.
- Gezinsleden zijn statushouders, die als gezin zijn aangekomen in Nederland.
- Met referenten bedoelen we statushouders die gezinshereniging aanvragen.

In 2021 hebben we relatief veel alleenstaanden gehuisvest (37 procent) en ook het aandeel gezinsherenigers was met een percentage van 38 procent fors. Dit kwam mogelijk doordat in de tweede helft van het jaar er weer mogelijkheden kwamen voor nareizigers om in te vliegen. Het aandeel gezinsleden was met 21 procent gelijk aan de instroom in de afgelopen negen jaar. Het aandeel referenten lag met 5 procent laag ten opzichte van de voorgaande jaren (12 procent).

Tabel 2. Kenmerken van statushouders die in de periode 2013 – 2021 zijn gehuisvest[4]

Kenmerk	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Geslacht																				
Man	161	56	286	62	599	62	910	63	578	47	319	50	288	58	281	63	570	60	3.992	57
Vrouw	126	44	172	38	364	38	540	37	665	53	325	50	208	42	167	37	386	40	2.953	43
Leeftijd																				
0-17	114	40	131	29	259	27	385	27	539	43	293	45	169	34	118	26	279	29	2.287	33
18-22	35	12	68	15	148	15	200	14	134	11	71	11	61	12	45	10	113	12	875	13
23-26	35	12	71	16	154	16	238	16	111	9	51	8	44	9	64	14	113	12	881	13
27-29	25	9	47	10	94	10	159	11	87	7	36	6	37	7	58	13	88	9	631	9
30-54	72	25	131	29	285	30	436	30	328	26	176	27	161	32	150	33	324	34	2.063	30
55-66	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	177	3
67 en ouder	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	31	0
Nationaliteit																				
Syrisch	26	9	165	36	435	45	845	58	805	65	267	41	151	30	161	36	421	44	3.276	47
Jemenitisch	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	27	4	20	4	57	13	131	14	240	3
Turks	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	<	25	5	50	11	70	7	162	2
Eritrees	27	9	57	12	204	21	267	18	134	11	120	19	111	22	34	8	70	7	1.024	15
Iraans	19	7	22	5	38	4	28	2	34	3	23	4	26	5	20	4	54	6	264	4
Afghaans	22	8	18	4	17	2	36	2	26	2	41	6	30	6	16	4	22	2	228	3
Irakees	13	5	22	5	<	<	42	3	38	3	37	6	17	3	<	<	19	2	207	3
Somalisch	114	40	85	19	45	5	17	1	16	1	<	<	16	3	<	<	16	2	326	5
Overig	53	18	74	16	186	19	203	14	169	14	86	13	76	15	71	16	134	14	1.052	15
Onbekend	12	4	14	3	27	3	11	1	16	1	23	4	24	5	20	4	19	2	166	2
Gezins-samenstelling																				
Alleenstaanden	97	34	185	40	312	32	416	29	186	15	93	14	164	33	218	49	350	37	2.021	29
Gezinsherenigers	113	39	99	22	267	28	298	21	728	59	406	63	181	36	131	29	359	38	2.582	37
Gezinsleden	59	21	133	29	228	24	387	27	249	20	114	18	138	28	99	22	202	21	1.609	23
Referenten	18	6	41	9	156	16	349	24	80	6	31	5	13	3	0	0	45	5	733	11
Totaal	287	100	458	100	963	100	1.450	100	1.243	100	644	100	496	100	448	100	956	100	6.945	100

[4] I.v.m. privacywetgeving zijn aantallen onder de 10 verwijderd.

1.3 Huisvesting statushouders

Druk op de woningmarkt

Gemeenten zijn verplicht statushouders te huisvesten. Zij doen dat in samenwerking met woningcorporaties. In de gemeente Rotterdam zijn dat Havensteder, Vestia, Woonbron, Woonstad, Resort Wonen, Woningbouwvereniging Hoek van Holland en Habion. De woningbouwcorporaties zorgen ervoor dat statushouders zoveel mogelijk verspreid over de stad worden gehuisvest, met uitzondering van zones die aangemerkt zijn als Rotterdamwetgebieden.

Statushouders komen net als bijvoorbeeld kwetsbare Rotterdammers in aanmerking voor directe bemiddeling naar goedkope (sociale basis)woningen. In onderstaande tabel staat het aandeel van de verhuurde woningen in dit segment dat via directe bemiddeling verhuurd is, en het aandeel van de verhuurde woningen in dit segment dat aan statushouders is verhuurd.

Tabel 3. Aandeel directe bemiddeling en aandeel verhuurde goedkope woningen

Periode	Directe bemiddeling	Statushouders
2016	23,7 %	13,0 %
2017	23,0 %	8,0 %
2018	20,0 %	3,0 %
2019	29,0 %	5,0 %
2020	32,0 %	6,0 %
2021	30,0 %	9,0 %

Directe bemiddeling betreft alle corporatiewoningen die aan urgenten worden verhuurd en dus niet via Woonnet Rijnmond worden aangeboden. Woonnet Rijnmond is een website met woningaanbod van woningcorporaties in Rotterdam. De gemeente bemiddelt direct bij de huisvesting van bijzondere doelgroepen. Dat zijn personen die doorstromen uit een instelling en nog begeleiding nodig hebben, woningzoekenden die langer dan drie maanden urgent zijn én statushouders. Een deel van deze urgenten vindt een woning door zelf te zoeken en valt daarmee buiten de categorie directe bemiddeling.

In 2021 zijn in totaal 422 woningen van woningcorporaties aan statushouders verhuurd. In deze 422 woningen zijn 835 personen gehuisvest. De andere statushouders zijn op een andere wijze gehuisvest. Bijvoorbeeld in de particuliere voorraad, in panden die via leegstandsbeheer worden verhuurd of bij familie die hier eerder gehuisvest was.

Het totale percentage urgenten dat via directe bemiddeling met voorrang in 2021 een woning heeft gekregen, bedraagt 30 procent. In de Woonvisie Rotterdam, koers naar 2030 (maart 2016) is hiervoor ook 30 procent als ijkpunt vastgelegd. Het aandeel woningen dat naar statushouders is gegaan als percentage van het totaalaantal vrijgekomen corporatiewoningen is in 2021 gestegen met drie procent ten opzichte van 2020. In 2020 was dit zes procent, in 2021 is dit negen procent. Dit heeft er echter niet toe geleid dat het percentage directe bemiddeling is toegenomen. Dit is voor een belangrijk deel te verklaren door het toegenomen aantal verhuringen.

Huisvestingsplan statushouders

In mei 2021 is het Plan van aanpak huisvesting statushouders vastgesteld. In dit plan stonden verschillende maatregelen, die mogelijk ingezet konden worden om de taakstelling voor statushouders te halen. Naast de woningen van woningcorporaties waren hiervoor namelijk meer woningen nodig. Een aantal maatregelen die zijn onderzocht bleken pas in 2022 tot extra huisvestingsplekken te leiden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de tijdelijke woningbouwlocaties en het realiseren van drijvende huisvesting. De laatste paar maanden van het jaar is met name ingezet op het organiseren van huisvesting via particuliere verhuurders.

Eind december zijn nog wel 40 personen in een hotel geplaatst in plaats van in een woning. Dit betrof 30 personen die al in Rotterdam waren opgevangen op het schip en nog 10 vanuit andere azc's. Om te voorkomen dat zij terug moesten naar het azc zijn ze, in afwachting van hun woning, in een hotel geplaatst. Het Rijk had hiervoor een subsidieregeling in het leven geroepen, namelijk de Hotel- en Accommodatieregeling voor statushouders (HAR). Deze HAR-regeling houdt in dat het Rijk voor maximaal zes maanden verblijf- en leefkosten vergoedt voor statushouders die in een hotel zijn geplaatst en in afwachting zijn van definitieve huisvesting. Bij plaatsing in een hotel tellen zij al wel mee voor de taakstelling van 2021. De verwachting is dat deze 40 personen in de eerste drie maanden van 2022 een woning krijgen toegewezen.

- **Huisvesting via particuliere verhuurders**
  Vanwege de grote druk op de sociale huurwoningmarkt was het niet mogelijk om alle statushouders via de woningcorporaties te huisvesten. Er zijn daarom ook statushouders gehuisvest in woningen van particuliere verhuurders en in panden die via leegstandsbeheerders worden verhuurd. Huisvesting via particuliere verhuurders is een nieuw traject dat de gemeente in het laatste kwartaal van 2021 is aangegaan. De extra huisvesting was nodig voor het behalen van de taakstelling. Gaandeweg het traject is ervaring opgedaan, zijn vertrouwensbanden opgebouwd met particuliere verhuurders en is tot afspraken gekomen onder welke voorwaarden statushouders gehuisvest konden worden. Dit resulteerde in de toezegging van ongeveer 100 woningen door verschillende verhuurders. In de gesprekken die volgden met de verschillende partijen bleek het lang niet altijd mogelijk deze woningen te benutten vanwege specifieke voorwaarden die de partijen stelden. Bijna alle woningen die zijn aangeboden hadden een te hoge huurprijs. Dit is opgelost door het verschil tussen wat een statushouder kan betalen en de gevraagde huurprijs met woonkostentoeslag te compenseren. Omdat de woonkostentoeslag voor maximaal twee jaar verstrekt kan worden, hebben deze statushouders tijdelijke huurcontracten gekregen. Over twee jaar moeten zij dus weer opnieuw gehuisvest worden.

  Eind 2021 zijn op deze manier uiteindelijk zes woningen aan statushouders toegewezen en begin januari is nog een gezin in een zevende woning geplaatst. In deze zes huurwoningen zijn 21 statushouders gehuisvest. Verder zijn er in het kader van leegstandsbeheer 30 statushouders via Villex in het Havenziekenhuis gehuisvest en drie via Ad Hoc in Hoek van Holland.

  Uiteindelijk zijn eind 2021 een stuk minder statushouders gehuisvest via particuliere verhuurders dan toegezegd. Dit kwam door de volgende knelpunten:
  - mismatch. Er was een mismatch tussen de gevraagde huurprijzen en het beschikbare budget van de huishoudens die geplaatst moesten worden.
  - voorzichtigheid. Deze partijen hechten extra belang aan goed huurderschap en hun eigen imago, waardoor ze voorzichtiger handelen. Hierdoor boden partijen aanvankelijk maar enkele woningen aan, waarmee ze eerst ervaring willen opdoen.
  - risicobeperking. Om eventuele risico's te vermijden, vragen partijen vaak om een geschreven en ondertekende garantstelling van de gemeente (voor betaling huur, maar ook voor het geval van schade, overlast, procedures). Vanwege ons gemeentelijk beleid en wetgeving is het soms onmogelijk die te verstrekken. Als gemeente moeten we inmenging in de woningmarkt namelijk vermijden en vanuit het gelijkheidsbeginsel mogen we bepaalde groepen niet bevoordelen.
  - Eén partij wil alleen meewerken als het beheer door een externe partij wordt uitgevoerd. Ook dit is vanwege wetgeving en gemeentelijk beleid niet mogelijk. Gesprekken om alternatieven te onderzoeken zijn nog gaande.
  - We moeten ons houden aan de volgende juridische uitgangspunten: 'geen inmenging in de woningmarkt' en het 'gelijkheidsbeginsel'. Hierdoor is het in een aantal gevallen niet mogelijk de statushouders van voldoende middelen te voorzien om hun huur te betalen en is dit segment van particuliere huisvesting afgevallen.

  Ondanks de uitdagingen ligt er wel een basis voor een verdere samenwerking in 2022, door de contacten die zijn gelegd en de ervaringen die in het proces zijn opgedaan.

  Momenteel wordt gewerkt aan een document dat moet leiden tot standaardisering van het werkproces voor het huisvesten van statushouders bij particuliere verhuurders. Hiermee verwachten we het huisvestingsproces te verbeteren en te versnellen.

  Er zijn ook statushouders die zelf voorzien in hun huisvesting, bijvoorbeeld door particulier te huren. Een statushouder die bij een vriend of kennis intrekt valt ook onder deze categorie. Van 2013 t/m 2021 zijn 126 personen via particulieren aan huisvesting gekomen.

- **Opvang amv's via kleinschalige wooneenheid (kwe) en kleinschalige woongroep (kwg)**
  Amv's vallen onder de verantwoordelijkheid van voogdij-instelling Nidos. Nidos koopt voor de groep die 15 jaar of ouder is, kleinschalige opvang en huisvesting in bij instellingen voor jeugdzorg. Voor Rotterdam voert Enver dit uit.

Nidos werkt met twee typen kleinschalige opvangmogelijkheden:

- kleinschalige wooneenheid (kwe). Amv's van 15 jaar en ouder worden in een kleine groep opgevangen en dagelijks begeleid door mentoren, die gedurende vier tot zes dagen per week enkele uren per dag aanwezig zijn
- kleinschalige woongroep (kwg). Amv's die jonger en/of minder zelfstandig zijn, worden hier in groepen van maximaal 12 personen opgevangen en 24 uur per dag begeleid

Naast de opvang van amv's in kleinschalige wooneenheden en woongroepen vangen ook pleeggezinnen amv's op. In 2021 woonden 7 pupillen in kwg's en 11 in kwe's en in totaal 102 amv's in pleeggezinnen. Sinds 2016 worden amv's pas voor de taakstelling geteld op het moment dat zij 18 jaar worden.

- **Woning delen**

  Eind 2016 startte de pilot woning delen. Dit is een samenwerkingsproject tussen Vestia, Havensteder, de gemeente en Villex als intermediair. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van jonge statushouders vanaf de leeftijd van 18 jaar. Voor deze groep is het project woning delen bedoeld. Vestia en Havensteder hebben tot en met 2020 dertien woningen aangeboden waar 42 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) wonen. Amv's die op hun 18e verjaardag doorstromen uit een jeugdhulpinstelling voor minderjarigen hebben voorrang. Ook jongeren van 18 tot 23 jaar van de lijst van het IOS behoren tot de doelgroep. De gemeente is verantwoordelijk voor het aanleveren van kandidaten, de inrichting van de woning, de leegstandsderving als een kamer langer dan twee weken leeg staat, en staat garant bij huurachterstand. De woningcorporaties zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van passende woningen en Villex is verantwoordelijk voor het sociaal en technisch beheer. De kosten van de leegstandsderving bedroegen in 2021 20.811 euro. Dit jaar was er veel leegstand vanwege verhuizing van de vrouwelijke amv's en het aflopen van de huurcontracten. Omdat de instroom van meisjes de laatste jaren nihil is, stonden veel kamers leeg. De meisjes zijn bij elkaar geplaatst om zo kamers te vrij te maken voor jongens. Omdat niet iedereen gelijktijdig kon doorverhuizen, hadden we met hoge leegstand te maken. De lege woningen moesten vervolgens eerst opgeknapt worden voordat nieuwe amv's konden inhuizen. Er wonen momenteel 30 amv's in een deelwoning.

  Indien de statushouder in een deelwoning zijn/haar huur niet op tijd betaalt, staat de gemeente garant voor de huurachterstand. In 2021 bedroeg de huurderving 6.248 euro. We proberen dit bedrag nog te verhalen op de betreffende jongeren. Daarnaast dragen we als gemeente de kosten voor de verlengde opvang van jongeren, die gemaakt moeten worden als zij niet direct op hun 18e verjaardag kunnen verhuizen naar een kamer of deelwoning. Bijvoorbeeld omdat zij nog niet zelfstandig genoeg zijn of een beroep doen op de Opvang en Wonen in Gezinsverband (OWG18+) -regeling. Ondersteuning van opvang in een pleeggezin is belangrijk, omdat dit een veilige basis biedt en tot goede integratie leidt. Ook is het belangrijk dat Rotterdamse jongeren in de pleegzorg hetzelfde behandeld worden, ongeacht of zij een asielachtergrond hebben of niet.

  In 2021 bedroegen de kosten hiervoor 240.000 euro. Dit was iets lager dan het bedrag dat hieraan in 2020 is uitgegeven, maar nog steeds heel hoog. Na een landelijke lobby van de VNG vanwege de hoge kosten van deze opvang voor de gemeente, is er voor 2022 tien miljoen euro beschikbaar gesteld. De incidentele middelen worden via een decentralisatie-uitkering verdeeld over alle gemeenten die amv's opvangen, die in 2022 18 jaar worden. De middelen worden verdeeld naar rato van de daadwerkelijke aantallen per gemeente. Het Rijk hanteert hiervoor de peildatum van 1 juli 2022.

  Vanwege de sluiting van de opvang van Enver en de eerdere geringe instroom begin 2020 door de coronacrisis, was er weinig doorstroom naar de deelwoningen. De instroom betrof voornamelijk mannelijke amv's. Begin 2022 lopen een aantal huurcontracten van deelwoningen af. Besloten is om drie huizen voorlopig af te stoten aan de woningcorporaties, omdat doorstroom van 18-jarigen in de deelwoningen op dit moment gering is. De huidige wachtlijst kan opgevangen worden in de bestaande deelwoningen.

  Dit jaar liep voor een aantal amv's hun tijdelijk huurcontract met een looptijd van vijf jaar af. Twee jongeren die daardoor moesten verhuizen, zijn geplaatst in een kamer van Stadswonen. Andere amv's hebben zelf een nieuwe woning gevonden. Een aantal amv's is uitgestroomd uit de deelwoning vanwege gezinshereniging. Zij zijn bij de rest van het gezin gaan wonen. Tot september 2022 zijn geen nieuwe deelwoningen nodig voor de opvang van amv's. Daarna bekijkt de gemeente het opnieuw.

Tabel 4. Aantal huishoudens per huisvestingsvorm en aantal corporatiewoningen per woongebied[5]

Kenmerk	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Gezinssamenstelling										
Alleenstaanden	97	185	312	416	186	93	164	218	350	2.021
Gezinnen	19	44	74	120	72	38	44	37	67	515
Referent en gezinsherenigers	53	52	145	312	338	154	76	57	153	1.340
Soort woning										
Corporatiewoning	157	268	506	680	386	196	257	284	507	3.241
Gva	<	<	<	19	33	16	<	<	<	68
Particuliere huisvesting	11	10	15	11	11	13	<	<	45	126
Overige huisvesting	<	<	<	<	<	11	<	<	<	42
Opvang amv kwe kwg	<	<	<	42	23	13	10	<	<	100
Opvang amv pleeggezin	<	<	<	<	<	<	<	<	<	35
Sntr	<	<	<	49	119	32	<	<	<	202
Studentenhuisvesting	<	<	<	35	11	2	<	<	<	62
Totaal	**169**	**281**	**531**	**848**	**596**	**285**	**284**	**312**	**570**	**3.876**
Gebied Corporatiewoningen										
Charlois	15	19	36	78	36	17	43	44	75	363
Delfshaven	16	40	78	95	43	41	40	45	62	460
Feijenoord	23	50	57	88	64	24	27	29	56	418
Hillegersberg-Schiebroek	16	12	25	36	20	11	16	22	20	178
Hoek van Holland	<	<	<	<	<	<	<	<	<	18
Hoogvliet	15	13	31	24	16	13	14	14	19	159
IJsselmonde	25	18	64	80	38	25	28	33	66	377
Kralingen-Crooswijk	7	28	64	61	45	12	21	14	34	286
Noord	14	35	41	56	28	21	28	20	36	279
Overschie	<	<	14	24	<	<	<	14	<	75
Prins Alexander	15	32	78	103	71	18	30	33	50	430
Rotterdam Centrum	4	12	11	21	13	<	<	14	74	163
Rozenburg	<	<	<	<	<	<	<	<	<	35
Totaal	**157**	**268**	**506**	**680**	**386**	**196**	**257**	**284**	**507**	**3.241**

5 I.v.m. privacywetgeving zijn aantallen onder de 10 verwijderd.

Firmitas heeft in januari 2022 een opvang voor 25 amv's in Hoogvliet geopend. Daar zijn ook mogelijkheden voor opvang en huisvesting na hun 18e jaar.

- **Stichting Nieuw Thuis Rotterdam (SNTR)**
  De stichting heeft in de jaren 2018 tot en met 2020 statushouders in zelf aangekochte woningen gehuisvest. In 2021 zijn geen nieuwe woningen gekocht of verkocht. In 2020 heeft SNTR 208 woningen verhuurd. In totaal hebben zij in 2020 538 statushouders (van 16 jaar en ouder) in het programma gehad. In april 2021 is de raad geïnformeerd over het eindrapport (21bb5463) van EUR. Inmiddels heeft SNTR het programma om Syrische vluchtelingen een nieuw thuis te bieden in Rotterdam afgerond en zijn alle statushouders uit het programma uitgestroomd.

  Dit jaar gaat SNTR verder als aanbieder van de zelfredzaamheidsroute (Z-route) in opdracht van de gemeente Rotterdam.

- **Kamerbewoning (via Stadswonen)**
  De woningen met kamers van Stadswonen zijn tegenwoordig ondergebracht bij Woonstad. Woonstad stelde in 2016 65 (studenten)kamers beschikbaar voor statushouders van 18 tot 23 jaar. Zij moeten een redelijke kennis hebben van de Nederlandse of Engelse taal en minimaal mbo-studiepotentieel. In de periode van 2013 tot 2021 zijn in totaal 54 jonge statushouders via Stadswonen gehuisvest in een onzelfstandige woning.

Woongebied

In de periode van 2013 tot en met 2021 zijn de meeste huishoudens in corporatiewoningen gehuisvest in Delfshaven (460), gevolgd door Prins Alexander (430) en Feijenoord (418). Als we de verdeling van de gehuisveste statushouders in deze periode van zeven jaar over de gebieden afzetten tegen het totaal aantal woningen in de gebieden, valt op dat de verdeling van statushouders over de gebieden behoorlijk evenwichtig is. In de afgelopen negen jaar is in totaal 1,0 procent van alle woningen in Rotterdam naar statushouders gegaan. In 2021 valt op dat ten opzichte van voorgaande jaren relatief veel statushouders in het centrum terecht zijn gekomen en relatief weinig in Hillegersberg-Schiebroek en Hoogvliet..

Uitstroom uit het azc Rotterdam

Sinds september 2016 stroomden 1172 asielzoekers, die in het azc Rotterdam opgevangen zijn en een status kregen, door naar een woning in Rotterdam. De overige asielzoekers die in Rotterdam kwamen wonen, kwamen van een azc elders in het land. In tabel 5 staan cijfers over de instroom en uitstroom in en uit het azc Rotterdam. Op 1 juli 2021 is het azc dicht gegaan.

Tabel 5. Instroom en uitstroom in en uit azc Rotterdam

		Totaal	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Instroom		3299	419	735	613	787	541	204
Uitstroom	totaal	3299	116	702	642	676	600	563
	binnen gemeente	1172	52	276	279	255	186	124
	buiten gemeente	2127	64	426	363	421	414	439
Saldo	**31-12-2021**	**0**	**303**	**336**	**307**	**418**	**359**	**0**

1.4 Tijdelijke opvang op schip in de Persoonshaven en in hotel Ibis

Op verzoek van het Rijk en het COA heeft gemeente Rotterdam tijdelijke noodopvang geboden aan statushouders op een riviercruiseschip in de Persoonshaven. Dit als gevolg van de nijpende situatie in de azc's. Met het COA is afgesproken dat de statushouders hier voor maximaal twee maanden gehuisvest zouden worden. Er is bewust gekozen voor statushouders die gekoppeld waren aan Rotterdam, zodat zij een eerste start in hun integratieproces konden maken. Op 27 oktober zijn de eerste statushouders aan boord gekomen, op 23 december 2021 zijn de laatsten weer van het schip vertrokken.

Deze statushouders waren allemaal gekoppeld aan Rotterdam. Dat betekende dat ze doorstroomden naar een permanente plek in Rotterdam. Voor 51 statushouders is dat in 2021 nog gelukt, en 30 personen zijn toen het schip vertrok, verplaatst naar een hotel. Daar verblijven zij maximaal drie maanden, totdat zij hun woning kunnen betrekken. Voor alle statushouders is de wachtperiode op het schip en in het hotel zo goed mogelijk benut door taalles en activiteiten, gericht op de kennismaking met Rotterdam aan te bieden. Het COA bekostigde deze tijdelijke opvang op het schip en biedt een landelijke regeling om kostenneutraal van een hotel gebruik te maken. Voor nog eens 10 statushouders is van deze regeling gebruikt gemaakt, wat bijdroeg aan het halen van de taakstelling.

1.5 Samenvatting Wonen

Ondanks de grote druk op de sociale huurwoningmarkt is het met gezamenlijke inspanning gelukt om in 2021 de taakstelling te halen. De taakstelling voor 2021, inclusief de achterstand van 2020, was om 959 personen te huisvesten. In de laatste maand is een flinke eindsprint gemaakt en door een enorme inzet van verschillende partijen is het gelukt deze taakstelling te realiseren.

Dit jaar zijn de statushouders niet alleen gehuisvest in corporatiewoningen maar ook in woningen van particuliere verhuurders en in panden die via leegstandsbeheerders worden verhuurd. Zo hebben 30 jonge statushouders een tijdelijk huurcontract gekregen voor een kamer in het Havenziekenhuis en hebben particuliere verhuurders 6 woningen aangeboden waarin 21 statushouders terecht zijn gekomen. Dit betreft allemaal tijdelijke huurcontracten voor de duur van maximaal twee jaar. Na die tijd worden deze mensen opnieuw bemiddeld naar een andere woning. De woningcorporaties hebben in totaal 422 woningen aangeboden en hierin zijn 835 personen gehuisvest. Zij hebben dus nog steeds het merendeel voor hun rekening genomen.

Tot slot heeft de gemeente het laatste kwartaal, op verzoek van het Rijk en COA, een tijdelijke noodopvang geboden aan statushouders op een riviercruiseschip in de Persoonshaven. Dit als gevolg van de nijpende situatie in de azc's. Dit schip heeft maximaal twee maanden in de Persoonshaven gelegen.

Hoofdstuk 2

Zorg

In dit hoofdstuk beschrijven we de volgende onderwerpen over statushouders:

1. cijfers over het aantal statushouders dat maatschappelijke begeleiding heeft ontvangen van VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland en hoe dit verlopen is
2. hoe maatschappelijke begeleiding online bijdraagt aan de zelfredzaamheid van statushouders
3. de ervaren gezondheid van statushouders, hoe lichamelijke en geestelijke problemen worden gesignaleerd en wat aan preventie wordt gedaan
4. hoe de gemeente Rotterdam zorg- en schuldenproblematiek signaleert, wat aan preventie wordt gedaan en wat de praktijk over deze problematiek laat zien
5. de doelgroep alleenstaande minderjarige vreemdelingen

2.1 Maatschappelijke begeleiding door VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland

VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland biedt statushouders verschillende dienstverlening aan, zodat zij zo snel mogelijk kunnen integreren in de samenleving. Deze dienstverlening omvat praktische hulp en coaching, gericht op het op orde brengen van praktische zaken na aankomst in Rotterdam. Onder praktische ondersteuning verstaan we de basale vaardigheden die van belang zijn om goed te functioneren in de samenleving. Een voorbeeld hiervan is brievenhulp. VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland geeft statushouders op een laagdrempelige manier de mogelijkheid om ontvangen brieven van officiële instanties samen door te nemen en onduidelijkheden weg te nemen. Het traject duurt in totaal twee jaar.

Wat er in 2021 nieuw bij is gekomen is dat er met digitale kennisateliers online voorlichtingsbijeenkomsten werden gegeven in de eigen taal. Onderwerpen hadden betrekking op gezinshereniging tijdens de pandemie, de algemene COVID-maatregelen en vaccineren. Hierbij is samenwerking gezocht op het gebied van gezondheid met Allomedics. Dit is een poule van huisartsen met diverse culturele en etnische achtergronden. Het thema financiën en verzekeringen werd behandeld in samenwerking met Deloitte. Daarnaast stond het jaar 2021 ook in het teken van de voorbereidingen op het nieuwe inburgeringsstelsel en de aanbesteding van de maatschappelijke begeleiding. De aanbesteding werd gegund aan VluchtelingenWerk.

In 2021 hebben alle volwassen statushouders, die recht hadden op maatschappelijke begeleiding en gehuisvest zijn, deze dienstverlening daadwerkelijk ontvangen. Dit betekent dat in 2021 647 statushouders zijn begonnen met de intake, die hoort bij de start van de maatschappelijke begeleiding. Er zijn 332 statushouders gestart met het tweede jaar van de maatschappelijke begeleiding. Het jaar 2021 was opnieuw een bijzonder jaar waarin VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland te maken heeft gehad met veel maatregelen in verband met COVID. De asielketen draaide gewoon door en van gemeenten en samenwerkingspartners werd verwacht dat de realisatie van de hogere taakstelling huisvesting werd behaald. Het was soms een behoorlijke uitdaging om mensen online en op afstand te ondersteunen. Daarom is het kantoor altijd open geweest voor fysieke afspraken.

Naast maatschappelijke begeleiding biedt VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland het participatieverklaringstraject (PVT) aan. Tijdens dit traject ontvangen statushouders op een interactieve wijze toelichting op zes belangrijke kernwaarden: vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit, participatie, democratie en de rechtsstaat. Aanvullend worden in Rotterdam twee extra gezondheidsworkshops aangeboden: stress en gezondheid, en seksuele gezondheid. Met het ondertekenen van de participatieverklaring geeft de statushouder aan dat hij zich bewust is van de waarden en spelregels van de Nederlandse samenleving en deze te respecteren.

In 2021 hebben 579 (t.o.v. 179 in 2020) statushouders het participatieverklaringstraject helemaal afgerond. 506 (t.o.v. 186 in 2020) statushouders hebben de module stress en gezondheid gevolgd en 594 (t.o.v. 156 in 2020) statushouders de module seksuele gezondheid. De workshops zijn veelal online gegeven. Dat heeft ervoor gezorgd dat VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland een grote inhaalslag op de PVT-trajecten kon realiseren.

2.2 Maatschappelijke begeleiding online

In 2019 is Rotterdam gestart met een pilot voor online maatschappelijke begeleiding voor statushouders, met de Welcome-app. Inmiddels is dit geen pilot meer en faciliteert OpenEmbassy de Welcome-app. De Welcome-app is een interactief, digitaal platform, dat nieuwkomers in Nederland verbindt aan Rotterdammers door middel van vraag en aanbod. Het doel van de app is om nieuwkomers zich thuis te laten voelen door het aangaan van nieuwe vriendschappen, het creëren van een netwerk en hun weg vinden in de maatschappij. In 2021 zijn in totaal 1021 Rotterdammers actief op de Welcome-app, waarvan 570 nieuwkomers en 451 Rotterdammers die hier al langer wonen of altijd hebben gewoond.

OpenEmbassy heeft daarnaast ingezet op signaleren. Er zijn in 2021 vijf casussen opgepakt, met als thema's toegang tot zorg, toegang tot de arbeidsmarkt, huisvestings- en woonproblemen en schulden. Dit jaar gaat de gemeente verder met de thema's. Hierbij wordt actief de verbinding gezocht met andere afdelingen en teams. Rotterdamse statushouders geven aan dat dit online platform hen helpt bij het vinden van hun weg in de samenleving.

2.3 Lokale initiatieven

Stichting Buddy to Buddy

Buddy to Buddy koppelt (ex-)vluchtelingen aan stadsgenoten om hen een thuisgevoel te geven en sociaal isolement te doorbreken. Tegelijkertijd wil Buddy to Buddy de betrokkenheid van Rotterdammers bij de vluchtelingenopvang vergroten. Buddy to Buddy bestaat inmiddels in 12 steden in Nederland.

In Rotterdam is de eerste pilot afgerond, waarin bijna 50 buddy's (nieuwe en lokale Rotterdammers) aan elkaar gekoppeld zijn. Tijdens een matchingsevent in oktober 2021 hebben de koppels elkaar voor het eerst ontmoet. Gedurende vier maanden ontmoeten de koppels elkaar één keer per week individueel en in groepsverband. Naast die ontmoetingen worden er intervisie-bijeenkomsten (buddytalks) georganiseerd waarin buddy's van elkaar kunnen leren. Er is veel belangstelling van nieuwkomers en Rotterdammers die mee willen doen aan de tweede pilotronde in Rotterdam.

Stichting Mano

Stichting Mano voert al enkele jaren verschillende programma's uit voor statushouders in Rotterdam. Dit doen zij onder de paraplu van het project SamendoorSamen. Hieronder een greep uit de verschillende activiteiten.

SamenActief

Na het afronden van de maatschappelijke begeleiding heeft een deel van de doelgroep nog problemen of moeilijkheden op verschillende leefdomeinen. Er is behoefte aan toch nog meer ondersteuning om te zorgen dat deze groep Rotterdammers volwaardig kan deelnemen aan de maatschappij. Samen met een maatje gaan statushouders verder aan de slag met hun taalontwikkeling, opbouw van een sociaal netwerk en de praktische voorwaarden om in Rotterdam een bestaan op te bouwen. Ondanks de coronamaatregelen is er in 2021 veel gedaan. Zo hebben er voldoende maatjestrajecten plaatsgevonden, wanneer het kon fysiek en anders online. Deelnemers hebben meer zelfvertrouwen gekregen in het spreken van de taal door te oefenen in een veilige omgeving van lessen, taalcafés en door een-op-eencontact. Ook zijn belangrijke stressfactoren weggenomen bij de deelnemers, dankzij de begeleiding door vrijwillige maatjes en door directe hulp bij financiele problemen. In totaal zijn 67 statushouders door een vrijwillig maatje een-op-een begeleid.

SamenStarten is een programma voor deelnemers die op een laag Nederlands taalniveau zitten (vaak ouderen die geen scholing hebben gehad in het land van herkomst of ontheffing van de inburgering) en

hierdoor niet of in zeer beperkte mate mee kunnen doen in Rotterdam. Door de lockdown aan het begin van 2021 zijn de meeste groepen in april gestart. Naast het werken aan taalvaardigheid op het gebied van financiële zelfredzaamheid, gingen de deelnemers aan de slag met computervaardigheden. De inzet van een ervaringsdeskundige die de taal van de deelnemers spreekt is hierbij van grote waarde gebleken. Veel deelnemers hebben stappen gezet op de competentiematrix, waarbij zij steeds zelfstandiger zaken kunnen oppakken. In totaal hebben 38 deelnemers deelgenomen aan dit traject.

OpenEmbassy - Project Van inzichten naar interventies

In 2021 voerde OpenEmbassy het project Van inzichten naar interventies uit. Met als doel om op het thema Samenwerken in de wijk interventies te ontwikkelen en implementeren ter bevordering van Rotterdamse nieuwkomers. In 2021 zijn o.a. gesprekken gevoerd met de Expertpool statushouders, instanties en organisaties uit het maatschappelijk middenveld, over hoe we meer aansluiting kunnen vinden bij het wijkteam en de Vraagwijzer. Aankomend jaar gaat de gemeente, samen met OpenEmbassy, een verkenning doen met het wijkteam in IJsselmonde. Dat wil actief meewerken aan oplossingen om de toegang tot het wijkteam voor nieuwkomers laagdrempelig te maken.

Netwerk Nieuwkomers Rotterdam

In 2021 is gebleken dat het netwerk van organisaties, die zich inzetten voor of werken met nieuwkomers, elkaar incidenteel weten te vinden. Maar de wens bestaat om meer structureel met elkaar samen te werken. In 2022 gaat de gemeente verkennen of het mogelijk is om een Rotterdams netwerk te faciliteren waar vrijwilligers en maatschappelijke, kleine grassroot organisaties elkaar weten te vinden. Het doel van dit netwerk is om nauwere aansluiting ook op wijkniveau te realiseren en meer afstemming op bestaand en regulier aanbod voor nieuwkomers in de stad. De gemeente gaat in 2022 met het veld verder in gesprek om te kijken hoe een meer structureel netwerk gevormd kan worden tussen formele en informele organisaties, die zich inzetten voor integratie van nieuwe Rotterdammers.

2.4 Gezondheid

Onder invloed van onder meer oorlogs- en geweldservaringen hebben vluchtelingen een hogere kans op psychische klachten dan de gemiddelde Nederlander. En als gevolg daarvan ook op het ontwikkelen van andere gezondheidsklachten en ongezond gedrag. Bijvoorbeeld stress en slaapproblemen of psychische stoornissen, zoals angststoornissen, depressies en post-traumatische stress-stoornissen (PTSS). Dit is een van de bevindingen uit het onderzoek naar integratie van statushouders door sociologen van de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR). Hierbij is onderzoek gedaan naar onder andere de gezondheid van Syrische statushouders die het programma van Stichting Nieuw Thuis Rotterdam (SNTR) volgen. En van statushouders die onder de aanpak van de gemeente Rotterdam vallen (gemeentedeelnemers). Het doel van het gehele onderzoek was om te evalueren of de aanpak van SNTR werkt.

In de monitor van 2020 zijn de resultaten van het rapport Stappen Vooruit beschreven. Daaruit blijkt dat de ervaren gezondheid van statushouders in Rotterdam nagenoeg onveranderd is tussen 2017/2018 en 2019. Voor de mentale gezondheid zien we voor alle statushouders tezamen eveneens geen grote verschillen over de tijd. Er is geen nieuw rapport uitgekomen in het jaar 2021 (21bb5463).

Verder is in 2021 een informatiepagina aangemaakt met een overzicht van organisaties met expertise op het gebied van psychosociale ondersteuning voor statushouders. De (zorg)professionals bieden GGZ-hulp met aandacht voor de culturele achtergrond van de statushouder.

Signaleren van lichamelijke en geestelijke problemen

De medewerkers van de gemeente Rotterdam kunnen op verschillende momenten lichamelijke en geestelijke problemen signaleren. Medewerkers van IOS kunnen tijdens het eerste kennismakingsgesprek – dus wanneer een statushouder nog op een azc woont of vanuit de overdracht uit het COA – een niet-pluissituatie bij een statushouder vermoeden. Denk daarbij aan huiselijk geweld, problemen met de geestelijke gezondheid, trauma's, echtscheiding of financiële problemen. Zij geven dit door aan de werkcoach en zo nodig aan een huisarts of wijkteam. Ook hebben zij een brede rol om te signaleren en te verwijzen naar (preventieve) hulpverlening. De werkcoach is de regisseur en blijft op de hoogte. Iedere statushouder heeft een dossier waarin alles wordt geregistreerd. Dit gebeurt op individueel niveau, waardoor gegevens over gezondheid van alle statushouders niet geanalyseerd kunnen worden in verband met de privacywetgeving.

De werkcoaches zijn getraind door het landelijk expertisecentrum Pharos om geestelijke problemen te signaleren. Pharos houdt zich bezig met het verkleinen van grote gezondheidsverschillen in de samenleving. VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland heeft ook een signalerende functie. Als zij niet-pluissituaties tegenkomen, nemen zij contact op met de werkcoach. Daarnaast vindt maandelijks een casuïstiekoverleg plaats met de betrokken interne afdelingen (IOS, W&I en Jongerenloket) vanuit de gemeente, wijkteam, VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland en SNTR.

Corona heeft geleid tot vertragingen in allerlei zorgprocessen, zoals het aanvragen van een sociaal-medisch advies bij het COA en het aanmelden bij een specialist, psycholoog of huisarts. Ook waren er vertragingen bij andere ketenpartners, zoals het laat verstrekken van een (nieuw) verblijfsdocument of BSN, uitval van taallessen en spreekuren. Dit alles kan tot minder sociaal contact en meer frustratie, en dus ook tot geestelijke problemen, hebben geleid bij sommige statushouders. Dit is volgens de bovenstaande procedure opgepakt.

- **Stichting Mano**
  Zoals eerder is aangegeven voert Stichting Mano al enkele jaren verschillende programma's uit voor statushouders in Rotterdam. Daarnaast ondersteunt Stichting Mano Rotterdamse statushouders bij het vergroten van hun zelfredzaamheid. Daarbij richten zij zich op vijf aspecten, waarvan gezondheid en welzijn er een is. Stichting Mano biedt zowel individuele gesprekken als groepstrainingen aan met professionals. In 2021 is veel een-op-een begeleiding gedaan via coaching en huisbezoeken om weerbaarheid en veerkracht te vergroten en stress aan te pakken. Diverse gezinnen zijn begeleid bij huiselijk geweld, scheidingen en psychosociale problematiek.

  Door de laagdrempelige en niet-institutionele setting kunnen deelnemers kwetsbaar zijn en worden zij ondersteund om deze kwetsbaarheid om te zetten naar kracht. De bijeenkomsten worden gegeven in de eigen taal, met oog voor de eigen cultuur. Tot slot bieden zij passende doorverwijzing als trauma's en psychische problemen naar voren komen.

Preventief wordt het volgende gedaan

- **Participatieworkshops**
  In de participatieworkshops gaan twee workshops over psychische gezondheid: gezondheid en stress, en seksuele gezondheid.

- **Mindspring-cursus**
  De Mindspring-cursus is onderverdeeld in een cursus voor jongeren (Mindspring Junior) en volwassenen (Mindspring). Mindspring Junior is bedoeld voor jonge statushouders (en hun ouders), die kampen met psychische problemen. Statushouders leren door middel van de Mindspring-cursus omgaan met spanningen. Ouders en kinderen worden weerbaarder door de versterking van vaardigheden en de opvoedkwaliteit van ouders verbetert. Mindspring voor volwassenen leert statushouders omgaan met hun eigen psychische problematiek.

- **Deskundigheidsbevordering**
  De werkcoaches van het team statushouders van Werk & Inkomen (W&I), het Jongerenloket en de medewerkers van IOS hebben deskundigheidsbevordering gehad voor het signaleren van psychische problematiek bij statushouders. Nieuwe collega's krijgen dit ook als onderdeel van hun inwerkprogramma.

2.5 Financiële zelfredzaamheid

Gemeenten staan voor de opgave om statushouders die nieuw in hun gemeente komen te ondersteunen. Ondersteuning naar financiële zelfredzaamheid is daar een onderdeel van. VluchtelingenWerk Zuidwest-Nederland biedt hierbij maatschappelijke begeleiding. Na de verhuizing van de statushouder van een azc naar Rotterdam is sprake van praktische begeleiding van twee jaar.

Sinds 2019 wordt extra aandacht besteed aan de financiën met een financieel spreekuur.
Vanwege de coronamaatregelen en de enorm hoge taakstelling was het in het jaar 2021 niet mogelijk om alle financiële spreekuren op de reguliere manier te laten plaatsvinden. Met de statushouders die op een hoog risico op financiële en schuldenproblematiek zijn ingeschat, is periodiek telefonisch contact gezocht om de financiën te peilen. Deze groep mensen is op kantoor uitgenodigd als er dringende vragen en of problemen waren op het gebied van financiën.

Eind 2021 is een pilot vanuit de gemeente opgestart met betrekking tot het financieel ontzorgen van statushouders gedurende het eerste halfjaar na vestiging in de gemeente. Dit eist de nieuwe Wet inburgering. Dit jaar krijgt het werken aan financiële zelfredzaamheid een prominente rol in de begeleiding. Door het aanbieden van de workshop Omgaan met geld in Nederland aan alle statushouders onder het nieuwe stelsel en de

inbedding van het thema financiën in de persoonlijke coachingsgesprekken, krijgen statushouders inzicht en overzicht in hun financiële situatie.

Wat doen we verder aan preventie?

Statushouders die bijna uitstromen of al uitgestroomd zijn naar werk kunnen bij de gemeente Rotterdam een workshop Financiën volgen. Met deze workshop leren zij het Nederlandse systeem beter begrijpen. De workshop bestaat uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel geeft uitleg over de Participatiewet en welke rechten en plichten hieruit voorvloeien. Ook wordt informatie gedeeld over het ontstaan van de uitkering en de werkzaamheden van de afdeling Inkomen.

Tijdens het tweede onderdeel geven Sociaal Raadslieden op een eenvoudige manier uitleg over het aangaan van een arbeidsovereenkomst en op welke manier deze beëindigd kan worden. Daarbij wordt ook informatie gedeeld over vervolguitkeringen en wat de regels zijn bij ziekte. De financiële gevolgen van het aangaan van een arbeidsovereenkomst worden ook besproken, zoals de toeslagen van de Belastingdienst en een aanvullende uitkering.

Als de statushouder de workshop heeft afgerond, dan wordt hij, indien nodig, aangemeld voor het traject Gers met Geld.[5] Gers met Geld biedt een training aan van zes maanden waarbij begeleiding wordt geboden om financieel zelfredzaam te worden.

Tijdens de workshop Financiën van de gemeente Rotterdam wordt ook meegegeven waar statushouders terecht kunnen als ze vragen hebben over administratie of terugbetalingen. De Vraagwijzer wordt onder de aandacht gebracht en het feit dat ze te allen tijde contact moeten zoeken met instanties als ze brieven ontvangen.

In 2020 hebben er geen workshops plaatsgevonden door corona. In 2021 is de workshop Financiën digitaal weer opgestart en verzorgd via MS Teams, vanuit de gemeente Rotterdam. Gers met Geld heeft de training deels aangepast om deze beter aan te laten sluiten op de behoefte van de statushouders.

2.6 Alleenstaande minderjarige vreemdeling

Een alleenstaande minderjarige vreemdeling (amv) is bij aankomst in Nederland jonger dan 18 jaar, afkomstig uit een land buiten de Europese Unie en naar Nederland gekomen zonder ouder(s) of een andere persoon, die het gezag over de jongere heeft.

Na hun 18e verjaardag verhuizen de amv's die zelfstandig genoeg zijn naar een deelwoning. Zij wonen daar met drie of vier personen. Op deze groep is nog begeleiding nodig. Vaak zijn ze nog niet zo lang in Nederland en nog niet zelfstandig genoeg om een huishouding te voeren. Er is vaak sprake van achterliggende problemen, zoals een taalbarrière, GGZ-problematiek, financiën en schooluitval.

Over het algemeen was in 2021 sprake van complexe problematiek van een beperkt aantal jongeren, die een intensievere vorm van woonbegeleiding nodig hadden. In 2021 zijn een projectleider/ketenregisseur amv en gespecialiseerde mo- en jongerenconsulenten deze keten verder aan het versterken om de amv's zo zelfstandig mogelijk in onze maatschappij te laten functioneren. Een aantal amv's heeft een kamer gekregen bij Stadswonen, zodat zij nog zelfstandiger en met andere jongeren kunnen wonen. Er wordt gebruik gemaakt van de inzet van de Rotterdamse Douwers. Dat zijn Rotterdammers die, belangeloos en uit betrokkenheid, hun netwerk, talent en vaardigheden inzetten. Zij geven jongeren een duwtje in de rug door samen met deze jongeren de handen uit de mouwen te steken.

Door corona heeft de theatervoorstelling van Breaking Barriers, Building Bridges, waarin vluchtelingen hun verhaal vertellen, in 2021 niet plaatsgevonden. Maar inmiddels zijn er wel verschillende theaterworkshops en empowermenttrainingen gegeven.
Op het Albeda is een traject gestart met Centrum 45. Daarin delen en bespreken Eritrese jongeren met elkaar hun ervaringen en gevoelens, normen en waarden en strubbelingen die ze tegenkomen in Nederland en bij het kennismaken met de Nederlandse maatschappij. Dit wordt als zeer positief ervaren door de amv's. School merkt dat jongeren veel meer uit hun schulp kruipen en om hulp vragen, wat hun integratie en studie bevordert. Het traject wordt dit jaar voortgezet.

[5] St. Mano verzorgt eerst 8 weken training Goed met post, waarbij het financieel jargon wordt aangeleerd en de statushouders meekrijgen hoe ze informatie kunnen opzoeken en contact kunnen maken met organisaties. Daarop aansluitend verzorgt Gers met Geld hun training van Goed met geld.

2.7 Samenvatting Zorg

De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019-2022 is erop gericht dat statushouders na hun huisvesting in Rotterdam zo snel mogelijk (financieel) zelfredzaam worden. Hiervoor kunnen statushouders rekenen op maatschappelijke begeleiding. In 2021 hebben alle volwassen statushouders, die recht hadden op maatschappelijke begeleiding en gehuisvest zijn, deze dienstverlening daadwerkelijk ontvangen. In 2021 zijn 647 statushouders begonnen met de intake, die hoort bij de start van de maatschappelijke begeleiding. Er zijn 332 statushouders gestart met het tweede jaar van de maatschappelijke begeleiding.

Het onderzoek van de Erasmus Universiteit naar het programma van Stichting Nieuw Thuis Rotterdam heeft laten zien dat statushouders aanzienlijk minder gebruik maken van ondersteuning voor psychische gezondheidsproblematiek dan niet-statushouders (Van der Linden & Dagevos, 2019). Dit is opmerkelijk omdat deze groep zeer gevoelig is voor psychische problemen, zoals depressies.

Ook blijkt dat de toegang tot de GGZ moeilijk kan zijn voor nieuwkomers. Statushouders weten zelf niet welke hulp zij nodig hebben en het kan lastig zijn om de hulpvraag te formuleren. Daarom is in 2021 een informatiepagina aangemaakt met een overzicht. Deze webpagina is bedoeld voor professionals, die psychosociale klachten bij statushouders signaleren en doorverwijzen naar passende GGZ-zorg. Ook zijn er o.a. gesprekken gevoerd met de Expertpool, instanties en organisaties uit het maatschappelijk middenveld, over hoe we meer aansluiting kunnen vinden bij het wijkteam en de Vraagwijzer. Dit jaar (2022) verkennen we met het wijkteam IJsselmonde hoe we de toegang tot het wijkteam voor nieuwkomers laagdrempelig kunnen maken.

Daarnaast kennen veel statushouders het Nederlandse systeem niet. Mensen raken de weg kwijt bij een doorverwijzing. Sinds 2020 organiseert Stichting Mano in opdracht van de gemeente zowel individuele als groepsbijeenkomsten. De bijeenkomsten worden gegeven in de eigen taal met oog voor de eigen cultuur. Ook bieden zij passende doorverwijzing als trauma's en psychische problemen opkomen. Daarnaast blijven we preventieve instrumenten inzetten, zoals de twee aanvullende participatieworkshops (gezondheid en stress, en seksuele gezondheid) en deskundigheidsbevordering bij consulenten. Zodat zij bijvoorbeeld problemen als gevolg van pre- en postmigratiestress tijdig kunnen signaleren.

Hoofdstuk 3

Werken en leren

De gemeente biedt statushouders een stabiele inkomensbasis, die nodig is om te werken aan integratie, re-integratie en arbeidsontwikkeling. Het overgrote deel van de statushouders doet, in ieder geval de eerste periode, een beroep op een gemeentelijke uitkering. Het is wenselijk dat burgers zo beperkt mogelijk bijstandsafhankelijk zijn. Daarom spant de gemeente zich in voor deze totale groep werkzoekenden om zo veel mogelijk duurzame uitstroom te realiseren. Hierbij maakt de gemeente gebruik van het reguliere instrumentarium dat beschikbaar is, uitgaande van het in 2019 vastgestelde beleidskader Mensenwerk. Met de vaststelling van de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019–2022 ligt daarbij meer focus op een intensieve maatwerkaanpak, gericht op werk en opleiding. Hierbij is als collegetarget vastgesteld:

- Het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.455, dankzij aanvullende maatregelen om statushouders naar werk te begeleiden
- 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject

Disclaimer: het is mogelijk dat er kleine verschillen zitten tussen de verschillende eindcijfers die zijn gepubliceerd over dit onderwerp. Dit komt door verschillen in bron en/of peildatum. Dit doet aan de conclusies niets af, omdat de verschillen minimaal zijn.

3.1 Totaal bijstandsuitkeringen

Het gaat hier om de werkzoekenden met een bijstandsuitkering, die sinds 1 januari 2013 een verblijfsdocument hebben gekregen (verblijfscode 26 en verblijfscode 27 vanaf 1 januari 2018[6]), en waarvan de uitkering startte in de periode 2013-2021. Dit is inclusief de burgers die een vervangend verblijfsdocument (ook code 26 of 27) hebben gehad of genaturaliseerd zijn in de tussentijd, ongeacht hun nationaliteit. In de tabel met aantal personen tellen ook de zogenaamde nareizende partners mee. Zij kregen sinds 1 januari 2013 een verblijfsdocument om zich bij de partner (hoofdaanvragers van uitkeringen die reeds voor 2013 gestart zijn) te vestigen. De uitkering en de hoofdaanvrager zelf tellen niet mee in de aantallen.

De cijfers komen uit de gemeentelijke systemen; uitkeringssysteem Socrates en klantvolgsysteem Re-integratie Module Wigo4it (RMW). Deze zijn volgens de landelijke regelgeving ter bescherming van persoonsgegevens niet gekoppeld aan andere bronnen uit eerdere delen van deze monitor. Ondanks het verschil in de beschikbare gegevens, zijn nagenoeg dezelfde selecties gemaakt. Het uitgangspunt is dus hetzelfde.

Zoals vorig jaar is vermeld, is gekozen om de rapportage dynamisch te maken. Dat heeft structureel kleine aanpassingen in eerder geleverde tellingen tot gevolg. Deze systematiek passen wij toe in alle rapportages, zowel intern als extern.

In tabel 6 staat het totaalaantal bijstandsuitkeringen voor statushouders van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2021. Daarbij is ook het aandeel jongeren onder de 27 jaar aangegeven.

[6] De IND verstrekt alleen code 27 na minimaal 5 jaar verblijf in Nederland.

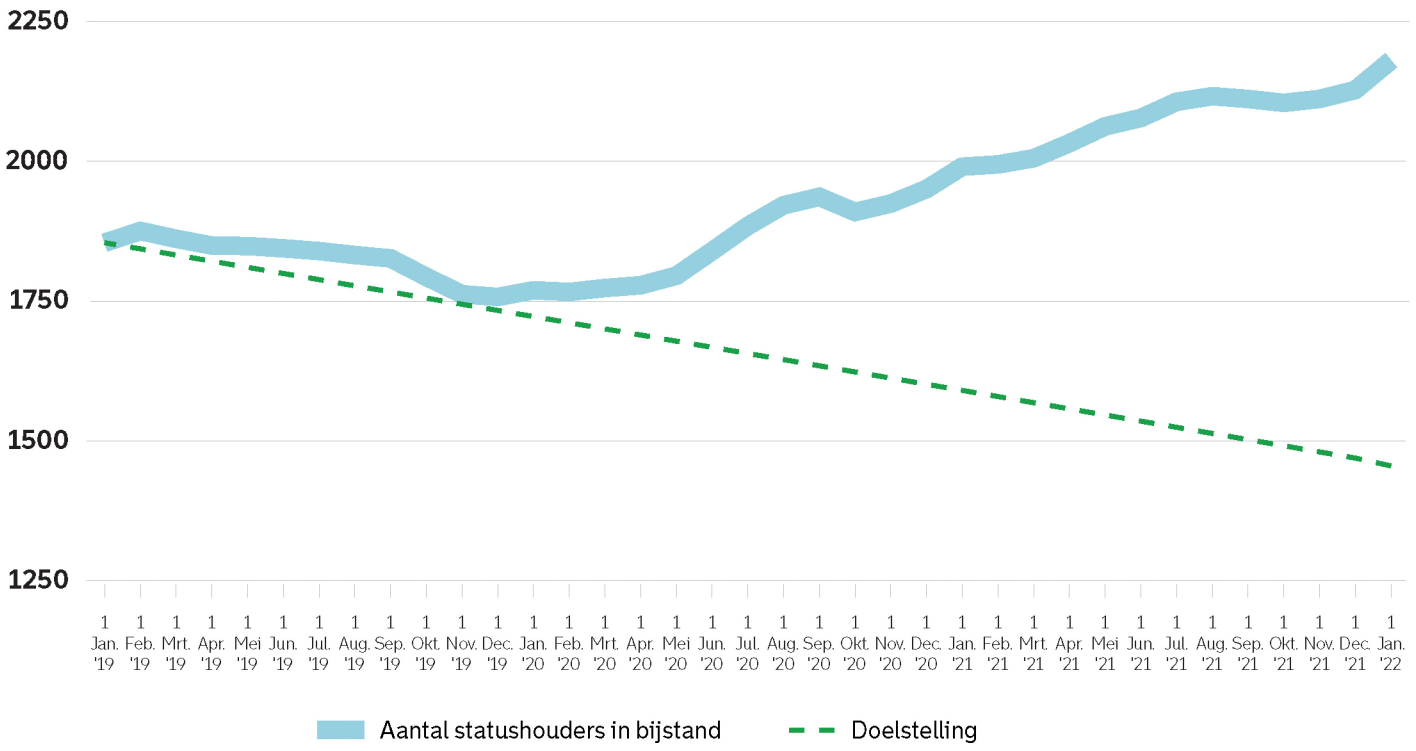
Tabel 6. Aantal statushouders in de bijstand 2013 t/m 2021

Statushouders bijstand totaal	Uitkering		Personen	
	Totaal	Waarvan < 27	Totaal	Waarvan < 27
Totaal 1-1-2013 tm 31-12-2021	3762	826	4834	951
waarvan uitgestroomd	1586	456	1913	493
aantal statushouders in bijstand 1-1-2022	2176	370	2921	458

De gemeente heeft sinds 1 januari 2013 3.762 uitkeringen aan statushouders verstrekt. Hiervan zijn er nog 2.176 actief.[7] Dit zijn er ruim 200 meer dan eind 2020. Gehuwden of geregistreerde partners ontvangen samen één uitkering, maar zijn twee personen. Meestal zijn beide burgers statushouders, maar dit is niet altijd zo. Zodoende zijn met deze uitkeringen in totaal 2.921 volwassen statushouders bijstandsafhankelijk.

We lagen goed op koers met het realiseren van de collegetarget, zie figuur 1. We merken dat de corona-crisis in 2020 en 2021 invloed heeft gehad op de in- en uitstroomcijfers. Daarnaast heeft de hogere taakstelling ook invloed gehad op de hogere instroom. We lopen hierdoor niet meer op schema om onze doelstelling te behalen om het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders te laten dalen naar 1.455.

Figuur 1. Volumeontwikkeling statushouders

[7] Op 31 december 2021 telden we 2.180 uitkeringen. Er is met het aantal van 2.176 uit tabel 7 dus een afwijking van 0,2%.

In tabel 7 zijn de uitkeringen verdeeld naar leefsituatie. Deze bepaalt de hoogte van de uitkering.

Uit de tabel blijkt dat ruim de helft van de statushouders alleenstaand is. De groep alleenstaande ouder (van 19 t/m 67 jaar) is relatief klein.

Instroom en uitstroom

Tabel 8 laat over 2021 het aandeel van statushouders (niet uniek) zien in het aantal bijstandsaanvragen en het totaalaantal bijstandsuitkeringen vanuit de Bundeling Uitkeringen Inkomstenvoorziening Gemeenten (BUIG).

Tabel 8 laat zien dat 8,5 procent van de totale instroom in de bijstandsuitkering in 2021 statushouders zijn. Bij jongeren (onder de 27 jaar) was het aandeel groter, namelijk 12,4 procent.

Het aandeel van statushouders in de bijstand is nu 6,3 procent van het totaalaantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Van het totaalaantal jongeren (onder de 27 jaar) met een bijstandsuitkering is 14,9 procent statushouder. Naar verhouding is het aandeel jonge statushouders groter dan statushouders van 27 jaar en ouder. Ten opzichte van vorig jaar is dit aandeel wel met 0,5 procent gedaald.

In tabel 9 is te zien dat de afgelopen jaren in totaal 2.394 uitkeringen van statushouders zijn beëindigd. Dat wil zeggen dat de bijstandsuitkering volledig is gestopt door inkomen boven de bijstandsnorm, een voorliggende voorziening (zoals studiefinanciering) of andere redenen (zoals verhuizing, rechtmatigheid, etc.). Vrijwilligerswerk of parttime werk onder de bijstandsnorm telt niet mee. De uitstroomredenen staan uitgesplitst in tabel 9.

Tabel 7. Aantal bijstandsuitkeringen naar uitkeringsnorm op 1-1-2022

Uitkeringsnorm	**Uitkering**		**Totaal**	
	Actief	**Inactief**	**Aantal**	**%**
Alleenstaanden	1256	1210	2466	65,6
Alleenstaande ouders	271	58	329	8,7
Gehuwden en samenwonenden	649	305	954	25,4
Anders	0	12	12	0,3
Onbekend	0	1	1	0
Totaal	**2176**	**1586**	**3762**	**100**

Tabel 8. Percentage statushouders met bijstandsuitkering

Statushouders	**2013**		**2014**		**2015**		**2016**		**2017**		**2018**		**2019**		**2020**		**2021**	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Instroom																		
Totaal	85	0,8	269	2,3	602	5,4	863	8,6	456	5,3	299	4,1	429	6,2	563	5,5	705	8,5
Waarvan onder 27	35	1,3	124	4,4	291	10,6	385	15,5	206	9,8	110	7,2	161	10,4	194	6,6	254	12,4
Aandeel in BUIG-volume																		
Totaal	76	0,2	327	0,9	909	2,4	1687	4,3	1929	5,1	1893	5,4	1765	5,2	1982	5,5	2176	6,3
Waarvan onder 27	22	0,8	69	2,4	230	8,1	460	15,2	544	19,5	497	22,2	346	17,0	358	15,4	370	14,9

Tabel 9. Uitstroomreden (per uitkering) 2013 – 2021

Uitstroomreden	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal aantal	Totaal in %
Inkomsten uit reguliere arbeid	0	1	5	34	94	218	269	169	252	1042	43,5
Inkomsten uit zelfstandig beroep/bedrijf	0	0	0	1	2	15	18	19	27	81	3,4
Studie/opleiding	1	6	9	26	79	107	140	94	76	538	22,5
Verhuizing naar andere gemeente	1	8	4	21	33	27	22	25	36	178	7,4
Andere reden	3	12	39	56	89	95	96	83	82	555	23,4
Totaal	**5**	**27**	**57**	**138**	**297**	**462**	**545**	**390**	**473**	**2394**	**100**

De uitstroom neemt elk jaar toe, al was er in 2020 een daling te zien als gevolg van de corona-maatregelen. In 2021 is de uitstroom weer toegenomen. De uitstroom was nog niet op het niveau van voor corona. In 2019 zijn 542 statushouders uitgestroomd, in 2020 344 en in 2021 473.

Inkomsten uit reguliere arbeid of zelfstandig beroep of bedrijf en starten met een studie of opleiding vormt in 2021 69,4 procent van de uitstroomreden. Het aandeel uitstroom naar studie of opleiding is in vergelijking met 2020 gedaald. 23,2 procent stroomt met een andere reden uit. Voorbeelden van andere reden zijn onder andere overlijden, voeren gezamenlijke huishouding en bereiken van de AOW-leeftijd.

In 2021 is het aantal instromende statushouders gestegen, terwijl het aantal uitstromende statushouders is gedaald. Met een uitstroom van 473 in 2021 is deze nu kleiner dan de instroom van 705 in 2021. Daardoor is het aantal uitkeringen gestegen. Tabel 10 laat zien hoeveel procent van de instroom in elk jaar is uitgestroomd.

Tabel 10 laat zien dat 77,6 procent van het aantal uitkeringen dat in 2013 is gestart, inmiddels weer is beëindigd. Van het aantal uitkeringen die in 2021 zijn gestart is 10,5 procent weer beëindigd.
De tabel laat zien dat een groot deel van de statushouders zeker een aantal jaar een bijstandsuitkering blijft ontvangen.

Tabel 10. Procent uitstroom v/d instroom

Jaartal	% uitgestroomd van de instroom
2013	77,6
2014	68,3
2015	63,7
2016	56,0
2017	56,5
2018	49,9
2019	32,1
2020	23,6
2021	10,5

Parttime aan het werk

Tabel 11 laat het aantal statushouders zien met een bijstandsuitkering waarop inkomsten worden gekort en het aantal statushouders dat parttime aan het werk is.

In 2021 zijn 1.207 statushouders parttime aan het werk en zijn op 818 bijstandsuitkeringen inkomsten ingehouden. Dit betreft 37,6 procent van het totaalaantal statushouders met een bijstandsuitkering. In 2019 waren er 888 statushouders parttime aan het werk en in 2020 waren dat 1.133 statushouders. Dit laat zien dat elk jaar het aantal statushouders dat parttime werkt toeneemt. Veel statushouders zijn nog bezig met de inburgering en kunnen hierdoor niet altijd fulltime werken. We stimuleren hen om naast de inburgering te werken.

Verdeling naar geslacht en leeftijd

Tabel 12 betreft het aantal volwassen statushouders met een lopende bijstandsuitkering, verdeeld naar geslacht en leeftijd.

De verdeling man-vrouw is bij de statushouders 55 procent versus 45 procent. Dit is vergelijkbaar met het totale bestand. 28 procent is jonger dan 30 jaar.

Tabel 11. Parttime inkomen

Statushouders met parttime inkomsten			**Totaal**	
	Uitkeringen	**Personen**	**Actieve uitkeringen**	**%**
2021	818	1.207	2.178	37,6%

Tabel 12. Bijstandsuitkering naar leeftijd en geslacht

Kenmerk	**Relatie**		**totaal**	
	Hoofdaanvrager	**Partner**	**Aantal**	**%**
Geslacht				
Man	1524	90	1.614	55,3
Vrouw	652	655	1.307	44,7
Leeftijdscategorie				
18-22	117	21	138	4,7
23-26	253	67	320	11,0
27-29	282	85	367	12,6
30-54	1.345	517	1.862	63,7
55-66	179	55	234	8,0
Totaal	**2.176**	**745**	**2.921**	**100**

Ontheffing

Verdiepende diagnoses kunnen omstandigheden aan het licht brengen die leiden tot een (tijdelijke) ontheffing van een of meerdere verplichtingen uit de Participatiewet (arbeidsverplichting, re-integratieverplichting of tegenprestatie). De gronden zijn bijvoorbeeld (arbeids)medisch, psychisch, sociaal, of hangen samen met alleenstaand ouderschap met jong(e) kind(eren). In tabel 13 staan de lopende ontheffingen.

Op dit moment zijn 92 statushouders (tijdelijk) ontheven van de arbeidsverplichtingen. Dit is iets meer dan vorig jaar (85). De ontheffingen zijn altijd tijdelijk van aard. Zeer ernstige uitzonderingsgevallen daargelaten. De re-integratieverplichting blijft ook in deze gevallen gelden. Dit houdt in dat altijd meegewerkt moet worden aan (onderzoek naar) de mogelijkheid tot re-integreren.

Bijzondere bijstand

Zoals andere burgers kunnen ook statushouders aanspraak maken op bijzondere bijstand. De reguliere regels voor toekenning van bijzondere bijstand zijn van toepassing. In tabel 14 staan de kostensoorten en totaalbedragen.

We willen dat statushouders zo snel en goed mogelijk mee kunnen draaien in Rotterdam. Wel zien we dat er veel inzet nodig is voordat dit proces begint. We zien namelijk een toename in de aanvragen en uitgiften van bijzondere bijstand. Er is vooral een toename te zien bij de kosten van inrichting en verhuizing en kosten om te kunnen voldoen aan eenmalig levensonderhoud. Er is immers geen eigen buffer uit eerder inkomen. In totaal hebben de statushouders in 2021 gezamenlijk ongeveer 2.3 miljoen euro aan bijzondere bijstand ontvangen. Cumulatief vanaf 2017 is dit 6.9 miljoen euro.

Tabel 13. Ontheffingen

Ontheffing	Totaal aantal	Peildatum 31 december 2021	
		Verlopen	Lopend
Medische gronden	5	5	0
Ontheffing op verzoek alleenstaande ouder met kind < 5jr.	3	3	0
Sociale gronden	32	32	0
Tijdelijke ontheffing arbeidsverpl. en tegenprestatie	249	216	33
Tijdelijke ontheffing arbeidsverplichtingen	235	190	45
Volledig en duurzaam arbeidsongeschikt (geen verpl.)	17	3	14
Totaal	**541**	**449**	**92**

Tabel 14. Bijzondere bijstand

Kostensoort	2017	2018	2019	2020	2021
BB inc. Geldlening	14.044,66	43.091,23	85.127,99	87.746,97	69.860,95
BB inc. Huisraad e.d.	427.166,45	487.445,00	687.530,75	917.744,93	1.345.897,09
Begrafeniskosten	3.800,00	245,00	7.497,50	4.938,18	9.341,60
Betaling n.a.v. borgstelling (eenm)	300,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bewind/Montor/Curator (eenm)	3.215,58	3.312,25	2.691,04	6.322,73	4.094,74
Bewind/Montor/Curator (per)	32.995,29	21.461,99	25.577,81	35.362,52	23.364,83
Bril (eenm)	0,00	108,00	0,00	0,00	0,00
Dieetkosten (eenm)	0,00	0,00	900,00	1.450,00	0,00
Eenmalige levensonderhoud	153.024,93	156.410,14	223.319,07	296.657,11	492.113,18
Eigen bijdrage zorgverzekering (eenm)	0,00	0,00	200,00	200,00	0,00
Huur doorbetaling bij detentie - lening (eenm)	0,00	0,00	0,00	3.170,30	0,00
Huur doorbetaling bij detentie - lening (per)	0,00	0,00	0,00	0,00	1.512,35
Individuele inkomenstoeslag (pers)	69.480,00	68.400,00	66.360,00	48.000,00	38.260,00
Individuele studietoeslag (pers)	19.068,36	0,00	0,00	33.369,63	0,00
Kinderopvang (niet uitstroom) (per)	373,59	0,00	87,14	1.736,57	559,78
Kleding/Schoeisel	275,00	447,50	1.375,00	681,00	345,00
Levensonderhoud bij dwangopname (per)	0,00	0,00	24.454,86	0,00	5.563,40
Overige kosten financiële transacties (per)	0,00	0,00	0,00	1.708,80	0,00
Overige kosten financiële transacties (eenm)	0,00	614,64	0,00	0,00	1.277,42
Overige kosten huishouding (eenm)	0,00	275,00	0,00	0,00	0,00
Overige kosten woonvoorzieningen	3.160,75	0,00	0,00	0,00	0,00
Overige medische/paramed. Hulp (per)	0,00	0,00	0,00	720,00	0,00
Overige niet indeelbare kosten (eenm)	1.742,20	2.295,24	4.033,07	4.561,18	5.889,70
Overige vervoerskosten (eenm)	691,10	0,00	31,08	0,00	830,00
Overige vervoerskosten (per)	240,26	0,00	616,00	0,00	0,00
Rechtsbijstand	20.535,00	20.182,50	19.527,00	26.151,50	25.391,00
Schuldsanering (eenm)	0,00	0,00	427,81	4.968,39	2.823,09
Tegemoetkoming meerkosten zorg	600,00	400,00	2.650,00	0,00	200,00
Toelage kinderen 4-17 jaar	0,00	0,00	217,00	0,00	0,00
Verhuiskosten	83.182,65	83.339,03	123.034,63	165.004,99	259.291,49
Verwarmings- en verlichtingskosten (eenm)	0,00	0,00	268,00	268,00	0,00
Voorschot broodnood	2.992,86	510,00	1.429,30	1.250,00	2.265,00
Voorschot Tozo (voor ondernemers) (eenm)	0,00	0,00	0,00	2.104,64	0,00
WKT huurwoning/koopwoning (eenm)	0,00	0,00	530,16	0,00	0,00
WKT huurwoning/koopwoning (per)	0,00	576,00	740,04	6.446,76	3.274,94
Totaal	**836.888,68**	**889.113,52**	**1.278.625,25**	**1.650.564,20**	**2.292.155,56**

3.2 Inzet instrumenten

De afdelingen van de gemeente hebben het reguliere pakket aan ontwikkelingsinstrumenten ter beschikking. De afgelopen jaren gold voor alle statushouders allereerst dat zij via IOS zijn aangemeld voor de intensieve Rotterdamse Taalstart (RTS) en dat zij moeten voldoen aan hun inburgeringsplicht. Daarnaast krijgen statushouders vroeg in het proces een gesprek met een gespecialiseerde consulent over werk en scholing. De begeleiding tot aan uitstroom naar werk of opleiding vindt in de gespecialiseerde teams plaats.

2021 was door de coronapandemie net zoals 2020 een bijzonder jaar. Waar fysieke ontmoetingen niet altijd mogelijk waren, zijn de trajecten digitaal of op 1,5 meter afstand en met gebruik van plexiglasschermen voortgezet. Wanneer plaatsingen (betaald of onbetaald) niet mogelijk waren, is ingezet op de bevordering van de taal en de integratie.

In 2021 zijn 2.590 aanvullende integratie-instrumenten gestart. De meeste richten zich op taal, arbeidsontwikkeling en verdiepende diagnoses. Het is een verscheidenheid aan instrumenten, waarbinnen de looptijd verschilt van één moment tot een aantal maanden.

Specifieke instrumenten voor statushouders

Naast aanvullende re-integratie-instrumenten zijn instrumenten expliciet bedoeld voor statushouders ingekocht. Tabel 15 geeft deze weer. Hiernaast maken we ook gebruik van 'informele' trajecten in stad. Voorbeelden daarvan zijn verschillende (maatjes)trajecten van St. Mano en Buddy to Buddy, zie hoofdstuk twee. Deze kunnen bijdragen aan het wegnemen van belemmeringen om aan het werk te gaan of aan scholing te beginnen.

Empowerment trainingen voor Eritreeërs (stichting Lemat)

Tijdens de training van acht weken worden de normen en waarden in Nederland, de verschillen tussen de twee culturen en waarom integratie essentieel is, op een interactieve manier besproken. Het doel van deze training is om Eritrese statushouders klaar te maken voor hun volgende stap in hun (re-)integratieproces. Motiveren en empoweren is een concreet doel van de training. Tijdens het traject wordt gewerkt aan het ontwikkelen van (soft) skills en de weerbaarheid van de groep. Elke training wordt afgesloten met een rollenspel. Denk hierbij aan de ander in de ogen aankijken, jezelf voorstellen voor de groep (duidelijk en articulerend spreken). In de zevende training wordt gewerkt aan een toekomstplan en het voeren van sollicitatiegesprekken. Bij de laatste training presenteren de deelnemers hun toekomstplan aan de groep. Ook wordt de training feestelijk afgesloten, waarbij certificaten worden uitgereikt. Dit is in samenwerking met stichting Lemat.

Tabel 15. Instrumenten voor statushouders

Traject	Aangemeld
Stichting Lemat	45
UAF	54
Mano	60
New Bees	17
Fit voor GIT	69
Werkclub	30
Vluchteling voor vluchteling	39
Futurework Pilot	10
HR assessment	112
Taalstart	147

Statushouders voor de klas

In 2020 hebben 14 deelnemers meegedaan aan het leerwerktraject Statushouders voor de klas in Rotterdam. In 2021 doen er nog 12 van de 14 deelnemers mee aan dit traject. In Turkije en Syrië stonden ze als bevoegd wiskunde- of natuurkundedocent voor de klas. Met dit opleidingstraject bereiden de deelnemers zich voor op een doorstart als docent in Rotterdam. Het leerwerktraject bestaat uit twee delen. In het eerste halfjaar krijgen de deelnemers intensieve taal- en vaktaallessen, oriënteren zij zich op lesgeven in Nederland en doen ze een korte snuffelstage. Vervolgens lopen de deelnemers stage op een school. Alle deelnemers zijn in 2021 gestart met de stages als docent. Die stage wordt gecombineerd met lessen Nederlands op weg naar C1-taalniveau en het opfrissen van pedagogische en didactische vaardigheden. De deelnemers die het leerwerktraject succesvol afronden en staatsexamen NT2 niveau II halen, komen in aanmerking voor de deeltijd lerarenopleiding aan de Hogeschool Rotterdam. Daarnaast is het doel om na de stage op een middelbare school te blijven werken als docent. Het traject is een samenwerking met de Hogeschool Rotterdam, VSB-fonds, LMC Voortgezet Onderwijs en het UAF.

UAF

Het UAF ondersteunt hoger opgeleide statushouders financieel en begeleidt hen bij studeren en werken. Statushouders kunnen bij het UAF terecht als ze Nederlands op niveau A2 beheersen en bezig zijn met een taaltraject B1. Het UAF spant zich, samen met de werkzoekende statushouder en de gemeente, in voor een duurzame plek op de arbeidsmarkt op het niveau van de betreffende statushouder. De gemeente Rotterdam heeft sinds 2019 een convenant met het UAF dat zich vooral op de samenwerking richt.

St. Mano

De trajecten van St. Mano richten zich op het opdoen van werknemersvaardigheden. Voorbeelden van trajecten zijn samen programmeren, samen ondernemen, toekomsttrainingen, ervaringsdeskundigheidsopleiding en diverse werkgerelateerde cursussen en trainingen. Na afronding van het traject acht de gemeente Rotterdam de statushouders arbeids- of studiefit en beschikken zij over de kennis en vaardigheden om uit te stromen naar een passende opleiding of een werkervaringsplek met uitzicht op betaald werk.

New Bees

De doelstelling is het verbeteren van de positie van nieuwkomers in onze samenleving en op de arbeidsmarkt door hun talent te onderkennen. In 2021 hebben 15 nieuwkomers deelgenomen aan het traject. Dit traject biedt nieuwkomers toegang tot traineeships. Daarbij worden zij gekoppeld aan lokale organisaties en ondernemingen (bijvoorbeeld Huizen van de Wijk, verschillende fietsenmakers en garages, Dokters van de Wereld, San Franciscus Gasthuis en Ronald McDonaldhuizen) op basis van hun talenten en ambities. Daarbij ontvangen zij intensieve, individuele begeleiding op maat. Werkgevers ontvangen eveneens begeleiding in de vorm van workshops.

Werkclub

De Werkclub is er voor jonge nieuwe Nederlanders die graag aan het werk willen. Met langdurige coaching, training en ondersteuning overbruggen zij de (interculturele) verschillen en worden zij van startbaan naar hartbaan begeleid.

Vluchtelingen voor Vluchtelingen pilot

Er loopt momenteel een pilot met Vluchtelingen voor Vluchtelingen voor 50+'ers en statushouders die langer dan 5 jaar in Nederland zijn. Met als doel 45 statushouders te begeleiden naar taalverbetering, uitstroom naar (parttime) werk of vrijwilligerswerk. De werving verloopt via Vluchtelingen voor Vluchtelingen om de werkcoaches niet te belasten.

Futurework pilot

FutureWork is een traject waarbij 10 statushouders voor minimaal een jaar duurzaam geplaatst worden bij een werkgever op uitzendbasis. De statushouders ontvangen drie uur Nederlandse taaltraining (verplicht) per week op locatie van de werkgever gedurende een jaar. Daarnaast krijgen ze gedurende een jaar on the job begeleiding van de FutureWork-cultuurspecialisten (oud-vluchtelingen die uit de doelgroep komen). Tenslotte mogen ze ook gebruik maken van de FutureWork -app, zodat ze online een FutureWork-cultuurspecialist kunnen inschakelen. Zij nemen taal- en cultuurbarrières weg voor zowel werkgever als nieuwkomer.

Geïntegreerde duale inburgeringstrajecten (GIT)

Bij de GIT-trajecten vinden op de locatie van de werkgever zowel de taallessen als de beroepsopleiding plaats. De statushouder start met een proefperiode met behoud van uitkering van maximaal acht weken. Daarna volgt hij de Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL). Daarbij gaat hij één dag per week naar school en werkt maximaal 32 uur per week. Het opleidingsfonds aan de werkgeverskant en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bekostigen de opleiding. Door de combinatie werken en leren, participeren zij sneller in de samenleving en kunnen zij sneller voorzien in het eigen levensonderhoud. Afhankelijk van het mbo-niveau en de opleiding duurt een traject een of twee jaar. Wanneer statushouders zijn gestart met de BBL, zijn zij in dienst van de werkgever en niet meer afhankelijk van een uitkering. Het is in 2021 heel lastig geweest om nieuwe trajecten op te starten. Statushouders worden bij de aanmelding getoetst, om te kijken of ze in staat zijn om dit intensieve traject te volgen. Deze toets vindt fysiek plaats. De toets kon echter niet plaatsvinden vanwege de coronamaatregelen. Wel zijn we in 2021 in gesprek gebleven met potentiële werkgevers.

Tabel 16 geeft de lopende GIT-trajecten weer en hoeveel statushouders er in 2021 zijn gestart.

Tabel 16. Inzet GIT

Lopende trajecten GIT	Gestart
MBO 1 met een werkgever	17
MBO 2 praktijkroute met een werkgever	5
Rechtstreeks gestart met taalondersteuning	2

Tabel 17. Inzet ISK en schakeljaar

	Gestart
Voorbereidend jaar HBO/WO Erasmus	26
Albeda schakelonderwijs	140
Sagènn	34

Schakeltrajecten en traject richting onderwijs

De inburgering is geen specifieke voorbereiding op vervolgonderwijs. Tijdens de inburgering werkt de statushouder niet aan het aanvullen van vakkennis, beheersing van het Engels, wiskunde en eventueel andere vakken of aan het leren van de vereiste studievaardigheden en competenties. Een schakeljaar naar mbo, hbo of wo kan hier wel in voorzien en veel onderwijsinstellingen bieden een schakeljaar aan. In tabel 17 staat het aantal trajecten dat gevolgd is vanuit de Internationale Schakel Klas (ISK) en schakeljaren in 2021.

Er zijn dus 200 Rotterdamse jongeren gestart met een schakeltraject naar regulier onderwijs. Sagènn is een re-integratiebedrijf dat wordt ingezet om jongeren voor te bereiden op uitstroom naar school. Inmiddels zijn 63 jongeren vanuit de diverse trajecten uitgestroomd naar regulier onderwijs. Naar verwachting stromen een aantal jongeren in februari 2022 uit. Een groot deel van de deelnemers aan schakeltrajecten is pas in schooljaar 2021/2022 gestart. Deze groep stroomt niet in februari, maar in september 2022 uit naar regulier vervolgonderwijs.

Assessment

Om inzicht te verkrijgen in de ontwikkelingsmogelijkheden van de statushouder richting werk, is een assessment ontwikkeld om de juiste dienstverlening te bieden. De ontwikkeling van dit assessment is niet aanbesteed, maar zelf ontwikkeld door de gemeente Rotterdam.

Het assessment bestaat uit vragenlijsten die in het Nederlands en in zeven andere talen worden aangeboden. Ook vindt er een gesprek plaats. Er is een voorlichtingsfilmpje in het Nederlands en in zeven andere talen beschikbaar, waarin kort en bonding wordt uitgelegd wat een assessment is en waarom dit wordt afgenomen. Het doel van het assessment is om een passend traject gericht op werk, scholing of vrijwilligerswerk aan te bieden. Het wordt ingezet wanneer een statushouder de Rotterdamse Taalstart (RTS) heeft doorlopen en de uitkomsten hiervan bekend en gedeeld zijn met de consulent. Het assessment is modulair; met de uitkomsten van de RTS kan het ingekort worden.

In 2021 zijn 132 statushouders aangemeld voor het assessment. Dit zijn aanzienlijk minder aanmeldingen dan in 2020 (220). Over het algemeen wordt het assessment positief ervaren. De deelnemers waarderen de persoonlijke aandacht. Daarnaast geeft het assessment de statushouders een mooi handvat om op langere termijn aan een doel te werken. Zij zien het als een kans om een toekomst op te bouwen en daarbij gerichte ondersteuning te krijgen. Ook voor de consulenten heeft de uitkomst van het assessment toegevoegde waarde. De adviezen die gegeven worden op basis van leervermogen en interesses, zijn concreet genoeg om de statushouder verder te helpen. Daarbij wordt rekening gehouden met ondersteuningsbehoeften. Sommige statushouders gaven echter wel aan dat de terugkoppeling van consulenten soms lang duurde. Dit is doorgegeven aan de uitvoerder. We blijven het assessment verder ontwikkelen, zodat we deze nog beter kunnen afstemmen op de diverse doelgroepen onder de statushouders, zoals digibeten of hoogopgeleide statushouders.

3.3 Start inburgering

We hebben ons als doel gesteld dat 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering binnen zes maanden na toekenning van de uitkering is gestart met het inburgeringstraject. De gemeente registreert de start van de inburgering maar kan hierop niet sturen, omdat de regie van de inburgering nog bij de statushouder zelf ligt. Tabel 18 laat de cijfers over 2021 zien.

Het percentage Rotterdamse statushouders dat binnen de termijn van zes maanden is gestart met een inburgeringstraject is 49 procent en ligt dus niet op schema. Dit lagere percentage komt mede door corona. Corona heeft de start van trajecten (bijvoorbeeld in groepsverband) namelijk bemoeilijkt. Vanzelfsprekend stimuleren de specialistische consulenten de statushouders zo veel mogelijk om zich tijdig in te schrijven, te starten met inburgeringscursussen en ons daarover te informeren. Onder het nieuwe stelsel (nieuwe Wet inburgering) koopt de gemeente de cursussen in. Daarmee kan de verwijzing gerichter en effectiever plaatsvinden. De nieuwe wet is drie keer uitgesteld en op 1 januari 2022 in werking getreden.

Tabel 18. Inburgering

Inburgering	Peildatum 1 januari 2021
Binnen de termijn	49%
Buiten de termijn	51%

3.4 DUO

Een inburgeringsplichtige heeft drie jaar de tijd om te voldoen aan de inburgeringsplicht. Om inzicht te geven in hoeveel statushouders sinds 2013 t/m 2021 in Rotterdam hebben voldaan of nog bezig zijn met de inburgering, onderscheiden we de statushouders in drie groepen. Wij zijn hier uitgegaan van de groepen asielgerechtigden, gezinsmigranten en overig. Daarnaast maken we onderscheid tussen statushouders die hebben voldaan, ontheffing hebben gehad of nog bezig zijn met de inburgering. Bij deze laatste categorie zitten dus ook statushouders die sinds 2021 inburgeringsplichtig zijn geworden en nog drie jaar de tijd hebben om in te burgeren. DUO is verantwoordelijk voor de handhaving van de Inburgeringswet.

Tabel 19. Inburgering DUO

Categorie	**Aantal statushouders** *(Asielgerechtigden, gezinsmigranten en overig)* **2013 t/m 2021**
Voldaan aan inburgeringsplicht	4633
Ontheffing van de inburgeringsplicht	1064
Nog bezig met inburgeren	3928

3.5 Rotterdamse Taalstart (RTS)

Alle inburgeringsplichtige statushouders die in 2021 in Rotterdam gehuisvest zijn en nog niet gestart zijn met inburgering, beginnen zo snel mogelijk met de RTS. Rotterdamse statushouders volgen een flexibel modulair programma op het gebied van taal en zelfredzaamheid. Het programma duurt tien weken. De gemeente (consulent) ontvangt aan het eind van de RTS een eindrapportage per deelnemer. Deze rapportage geeft inzicht in het taalniveau, de gevolgde modules, inzet en motivatie van de deelnemer en een advies op de inburgering. Daarnaast maakt het duidelijk welk niveau haalbaar is en wordt een inschatting gegeven van de hoeveelheid tijd die de deelnemer nodig heeft. Deze informatie uit de eindrapportage geeft de consulent een vollediger beeld van de ontwikkelmogelijkheden van de statushouder. Dit helpt bij het bieden van de juiste ondersteuning en begeleiding. In 2021 zijn 415 deelnemers gestart met de RTS. Enkelen ronden dit traject af in 2022.

Evaluatie van het programma Rotterdamse Taalstart

Ter voorbereiding op het ingaan van de nieuwe Wet inburgering per 1 januari 2022, wilde de gemeente Rotterdam onderzoeken in hoeverre de RTS bijdraagt aan een eerste stap in het integratieproces van statushouders. Het Verwey-Jonker Instituut is in april 2020 begonnen met het onderzoek naar de RTS.

Uit het onderzoek (gepubliceerd in april 2021) blijkt dat de RTS bijdraagt aan een goede start van statushouders in Rotterdam. Statushouders begrijpen over het algemeen beter wat er van hen verwacht wordt in Nederland. Ook zijn zij meer gemotiveerd om in te burgeren en te integreren. Dankzij de RTS worden zij wegwijs gemaakt in de Nederlandse samenleving en in Rotterdam in het bijzonder. Zij leren Nederlandse woorden en kunnen aan het einde van de RTS over het algemeen zinnen maken en gesprekjes voeren.

De uiteindelijke resultaten verschillen per statushouder. In sommige gevallen is de afstand tot de Nederlandse samenleving erg groot. Voor deze personen is het lastiger om de gegeven informatie te verwerken. Daarnaast ervaren (sommige) hoogopgeleide/zelfredzame statushouders de taallessen als minder of onvoldoende nuttig. Dit kan leiden tot demotivatie.

Zowel deelnemers als professionals zijn overwegend positief over de ervaren opbrengsten. Daarnaast is het van belang om te benadrukken dat de RTS slechts de eerste stap is in de integratie van statushouders. En dat het niet realistisch is om grote stappen te verwachten op het gebied van taal en zelfredzaamheid.

3.6 Participatieverklarings-traject (PVT)

Tijdens dit traject ontvangen statushouders op een interactieve wijze toelichting op zes belangrijke kernwaarden: vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit, participatie, democratie en de rechtsstaat. Aanvullend worden in Rotterdam twee extra gezondheidsworkshops aangeboden: stress en gezondheid, en seksuele gezondheid. Met het ondertekenen van de participatieverklaring geeft de statushouder aan dat hij zich bewust is van de waarden en spelregels van de Nederlandse samenleving en deze te respecteren. In 2021 hebben 579 (179 in 2020) statushouders het participatieverklaringstraject helemaal afgerond. 506 (186 in 2020) statushouders hebben de module stress en gezondheid gevolgd en 594 (156 in 2020) statushouders de module seksuele gezondheid. De workshops zijn veelal online gegeven. Dit heeft ervoor gezorgd dat we een grote inhaalslag op de PVT-trajecten hebben kunnen realiseren.

3.7 Kwaliteitsconvenant taalscholen inburgering

In het stelsel voor januari 2022 lag de verantwoordelijkheid voor het inkopen van een inburgeringstraject nog bij de inburgeraar. Voor de inburgeraars was het moeilijk om uit dit grote aanbod de juiste keuzes voor een passend inburgeringstraject te maken. Bovendien is het voor aanbieders lastig gebleken om zowel op de kwaliteit te blijven focussen als met de markt te concurreren. Sterker nog, er was bij meer dan 30 procent van de aanbieders sprake van fraude en malafide praktijken, ook in onze regio. Dit was onwenselijk. In reactie op eerdere schriftelijke vragen over malafide praktijken, fraude en faillissementen (18bb11259, 18bb11205 en 18bb11143) is aangekondigd dat we toewerken naar meer grip op de aanbieders, voor zover de vrije marktwerking dat toelaat.

Op 27 november 2020 heeft de gemeente Rotterdam, samen met de regio Rijnmond als eerste regio in Nederland het kwaliteitsconvenant Taal en Inburgering ondertekend met 25 taalaanbieders die een Blik op Werk (BoW) keurmerk hebben. Met het kwaliteitsconvenant streven alle partijen naar een verbeterd taalaanbod voor de inburgeraars en worden drempels opgeworpen voor frauduleuze praktijken. Hiermee had de gemeente vooruitlopend op de nieuwe Wet inburgering een regierol en legde ook de verbinding met taalaanbod buiten de inburgering. Doordat de nieuwe Wet inburgering was uitgesteld, werd het kwaliteitsconvenant nog belangrijker. Een grotere groep statushouders was namelijk toen langere tijd afhankelijk van taalaanbieders bij wie de trajecten niet door de gemeente zijn ingekocht.

In de nieuwe Wet inburgering heeft de gemeente een regierol door de inburgeringstrajecten ook direct in te kopen. Voor statushouders vanaf januari 2022 geldt dus dat het traject waarvoor zij worden aangemeld vanwege contractafspraken al aan alle kwaliteitseisen voldoet. Ook nu na de invoering van de wet blijft het convenant belangrijk om twee redenen. Ten eerste vallen statushouders de komende jaren nog onder de vorige wetgeving. En ten tweede moeten gezinsmigranten ook onder de nieuwe wetgeving een DUO-lening aanvragen en een inburgeringstraject kiezen uit een concurrerende markt. Ook zij moeten zeker kunnen zijn van een kwalitatief goed aanbod.

3.8 Mentorschap bij werkgevers

In 2021 heeft OpenEmbassy verschillende diepte-interviews afgenomen bij werkgevers (zowel private bedrijven als maatschappelijke organisaties) uit de regio Rotterdam over mentorschappen.
Uit de analyse is naar voren gekomen dat er drie vormen van mentorschap te onderscheiden zijn.

1. Inwerkmentor. Nieuwkomer komt een bedrijf binnen en krijgt een buddy of mentor toegewezen. Doel van de mentor is taak- of functiegericht.
2. Meeloopmentor. Nieuwkomer krijgt een buddy op de werkvloer, met relatie buiten het werk. Doel van de mentor is deels functiegericht, deels sociaal kapitaal ontwikkelen.
3. Buitenmentor/buddy. Mentor deelt zijn expertise en leent zijn netwerk. Doel van de mentor is niet functiegericht, puur sociaal kapitaal ontwikkelen.

Er is veel kennis en kunde bij werkgevers over mentorschap. Werkgevers die in dit onderzoek gesproken zijn, vinden over het algemeen mentorschappen interessant, mits die leiden tot een betere prestatie op de werkvloer of betere integratie van de eigen werknemers. Werkgevers zien interne mentorschappen als noodzakelijk voor hun

eigen personeelsbeleid en zien de investering erin als hún bijdrage aan de integratie van nieuwkomers. Ze staan minder open voor generieke mentorschappen ten bate van nieuwe Rotterdammers (zoals buitenmentor/buddy). Het Werkgeversservicepunt Rijnmond (WSPR) ondersteunt werkgevers wanneer zij nieuwkomers een werkplek willen aanbieden. Bijvoorbeeld door coaching op de werkvloer, een voorschakeltraject of een gerichte taaltraining op maat. Deze informatie is binnenkort ook in de toolbox beschikbaar van de accounthouders van WSPR en te lezen op de website.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Wet inburgering op 1 januari 2022 vraagt de gemeente van de gecontracteerde partijen (taalscholen) om maatjes te koppelen aan nieuwkomers wanneer zij deelnemen aan participatie-activiteiten (meeloop-mentor). Dit is ook het geval wanneer een nieuwkomer richting betaald werk gaat.

3.9 Samenvatting werken en leren

Door de economische maatregelen voor de coronabestrijding zagen we in 2020 al dat het aantal statushouders, dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering, was toegenomen. Dit heeft zich voortgezet in 2021. Ook de hogere taakstelling in 2021 heeft geleid tot meer instroom in de bijstand. In 2021 is het aantal statushouders dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering gestegen van 2.682 (2020) naar 2.921.

Dit betekent dat de instroom (705 uitkeringen) groter is dan de uitstroom (473 uitkeringen). Wel is de uitstroom in 2021 groter dan in 2020 (344 uitkeringen). 66 procent stroomt uit door inkomsten uit reguliere arbeid en het starten met een studie of opleiding. Dit is mede te danken aan de inzet van meer capaciteit en gespecialiseerde consulenten. Ook zien we dat het aantal statushouders dat parttime werkt, is gestegen van 1.133 (2020) naar 1.207. Dit aandeel neemt de laatste jaren toe en dat zien wij als een gunstige ontwikkeling. Veel statushouders zijn nog bezig met hun inburgeringstraject en kunnen hierdoor niet altijd fulltime werken. We stimuleren hen om naast de inburgering te werken, al dan niet in deeltijd. Daarmee vergroten zij ook de kans dat zij na de inburgering fulltime aan de slag kunnen.

Van de huidige 2.180 uitkeringen zijn 2.921 (2020: 2.682) volwassen statushouders afhankelijk van de bijstand (echtparen ontvangen samen één uitkering). Dit is 6,3 procent van het totaalaantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Dat is iets meer in vergelijking met 2020 (5,5 procent).

Van het totaalaantal jongeren met een bijstandsuitkering is 14,9 procent statushouder. Naar verhouding is het aandeel jonge statushouders groter dan statushouders van 27 jaar en ouder. Het aantal statushouders jonger dan 27 jaar is ten opzichte van vorig jaar vergelijkbaar.

Voortgang collegetarget

Op basis van de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019–2022 is een collegetarget geformuleerd dat bestaat uit twee delen:

a. 80 procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
b. Het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt naar 1.455

Het eerste deel van het collegetarget is in 2021 niet gekomen tot het beoogde niveau van 80 procent. Eind december 2021 lag het percentage op 49 procent. Er zijn hiervoor verschillende redenen. Allereerst het uitstel van de nieuwe Wet inburgering. In eerste instantie zou deze wet in juli 2020 ingevoerd worden. En met deze wet zou de gemeente meer regie krijgen op het inburgeringstraject en daarmee de voortgang van de target. Onder het oude stelsel is de statushouder namelijk zelf verantwoordelijk voor de inschrijving voor een inburgeringstraject en is regierol van de gemeente beperkt. De nieuwe wet is uiteindelijk op 01 januari 2022 in werking getreden. Een andere reden is corona. Hierdoor werd onder andere de start van trajecten (bijvoorbeeld in groepsverband) bemoeilijkt.

Het tweede deel van het collegetarget is in 2021 ook niet tot het beoogde doel van 1.455 bijstandsuitkeringen voor statushouders gekomen. Op 31 december 2021 telden we 2.180 bijstandsuitkeringen. Hiermee liggen we niet meer op schema. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2019-2022 legt de nadruk op het voorzien in een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving. In het eerste jaar (2019) bleek deze aanpak succesvol en daalde het aantal bijstandsuitkeringen naar 1.765.

In 2020 en 2021 zien we echter dat het aantal bijstandsgerechtigden is toegenomen. Dit komt overeen met de algemene ontwikkelingen in de stad en in het land. We zien dat het aantal bijstandsgerechtigden in zijn totaliteit is toegenomen door de economische effecten van de coronamaatregelen. We blijven de intensieve aanpak voortzetten en zetten extra gespecialiseerde jobhunters en jobcoaches in. Om zo te kunnen blijven ondersteunen in de ontwikkelmogelijkheden van statushouders in Rotterdam.

Colofon

Gemeente Rotterdam
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam.nl

Opmaak:

DropOuts Amsterdam

Fotografie:

Jan van der Ploeg,
met dank aan TopTaal en
VluchtelingenWerk